

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 72 - UTGAVE 2/2019 - HEIMEVERNSBLADET UTGIVS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

HAN SOM KJENNER ALLE

*For mange i Vinje og omegn ER
liaison Olav Aalandslid Forsvaret.*

SIDE 20

*I sommer startet Heimevernet
seks måneders førstegangstjeneste i Finnmark.*

SIDE 2

*Hvor lang tid bruker et HV-
område på å løse et oppdrag
basert på soldatenes nettverk?*

SIDE 14

*Hva betyr en heimevernssoldat
for kampflyet F-35?*

SIDE 42

AALANDSLID

HV-REKRUTTENE

3. juli startet Heimevernet førstegangstjeneste for 43 rekrutter ved Porsangmoen i Finnmark. 26 menn og 17 kvinner skal gjennomføre seks måneders tjeneste.

TEKST OG FOTO: Sunniva Skarsvåg

Jeg vet at det kommer til å bli hardt, men jeg gleder meg egentlig litt til det. Det ser kult ut. Spesielt i uniform. Litt som på film, smiler rekrutt Klemet Domaas.

I desember er han og de andre rekruttene ferdig utdannet og klare for å direkteoverføres til sitt lokale heimevernsområde i Finnmark HV-distrikt 17.

SEKSMÅNEDERSTJENESTE

Bemannings situasjonen i distriktet har i lang tid vært alt for lav og distriktet mangler soldater med lokal tilhørighet. Nå har de fleste som er født i 2000 fra Finnmark blitt innkalt til sesjon.

– Målet med tjenesten er å øke oppfyllingen av HV-17 sin styrkestruktur. Over tid har det vært alt for få ungdom fra Finnmark som har gjennomført førstegangstjeneste. Dette har resultert i at HV-17 ikke har opprettholdt styrkestrukturen sin på høyt nok nivå, forteller sjef for Finnmark heimevernsdistrikt, oberstløytnant Stein Høye.

NY TILVÆRELSE

To av rekruttene, Klemet Domaas fra

Porsanger (19) og Julianne Tysse Mjelde fra Olderfjord (19) har allerede funnet seg til rette på kaserne Chappil på Porsangmoen. Der skal de være resten av tjenesten.

– Selvsagt er jeg motivert. Jeg gleder meg til mange ting! Å skyte med våpen kommer til å bli kult, håper jeg. Men det å bli kjent med alle folkene her er det jeg ser mest frem til, sier rekrutt Domaas en av de første dagene etter oppmøte på Porsangmoen.

Rekruttene går fra å være helt vanlige ungdommer som akkurat er ferdig med

videregående, til en helt ny og uvant tilværelse. Mange har kanskje krysset av på ikke motivert på sesjon del 1, likevel er de kalt inn. Rekrutten er i gang!

– Jeg er veldig spent på hvor mye jeg lærer på seks måneder. Når jeg skal ut i mitt eget område som heimevernssoldat håper jeg at jeg er godt trent og har mye mer kunnskap enn hva jeg har nå. Forhåpentligvis møter jeg også mennesker som har erfaring jeg ikke har, er

innstilt på å gjøre det bra og å ha det gøy når vi blir innkalt på repetisjonsøvelse, forteller rekrutt Mjelde.

MANGE FORVENTNINGER

– Forventningene mine til rekruttene er høye. Det er mye de skal gjennom og mye av det er krevende. Så det stilles store krav til at de følger med på den utdanninga vi skal ha og at de gjør sitt beste, forteller troppssersjant Stian Rennemo.

De første åtte ukene består av grunnleggende soldatutdanning, GSU 1. Etter disse ukene skal de gjennom en mer fagspesifikk trening med våpen og stridsteknikk, som varer frem til dimisjon i desember.

– Fysisk er jeg i dårlig form. Det er fint å vite hvor dårlig form man er i. Men uansett hvordan det blir, kommer jeg til å prøve å finne humoren i det, forteller rekrutt Domaas som gruer seg litt til utfordringene de neste ukene og månedene.

– Jeg forventer at det blir tungt, men jeg tror og håper det blir mange artige aktiviteter fremover. Feltturer ute i naturen og mye praktisk. Jeg gleder meg kanskje mest til å dra i felt, sier rekrutt Mjelde.

OPPSTILLING: Etter seks måneders førstegangstjeneste skal rekruttene direkteoverføres til sitt lokale heimevernsområde i Finnmark HV-distrikt 17.

NYE SOLDATER: De første åtte ukene skal rekruttene gjennom grunnleggende soldatutdanning (GSU 1).

Elisabeth Gifstad Michelsen

Sjef Heimevernet

Først vil jeg starte med å takke generalmajor Eirik Kristoffersen for den formidable innsatsen han har gjort for Heimevernet i de nesten to årene han har vært sjef. Resultatet er en tydelig og stø operativ kurs, der den positive utviklingen av Heimevernet fortsetter. Når jeg nå skal lede organisasjonen frem til ny sjef er utnevnt, vil fokuset være å sikre at den positive utviklingen fortsetter.

I tiden fremover vil Heimevernets rolle i totalforsvaret som en landsdekkende beredskapsorganisasjon med lokal forankring fortsatt være viktig. Dette krever et heimevern oppfylt med soldater som er gjort trygge i sin rolle gjennom utdanning, trening og øving. HV har i 2019 satt fokus på personell og kompetanse. Hvert år trenger HV ca. 4000 nye soldater for å opprettholde en struktur på 40 000. Oppfyllingen av soldater i Finnmark har lenge vært en utfordring, og HV startet derfor i sommer egen førstegangstjeneste ved Garnisonen i Porsanger (GP). Erfaringer fra HV-17 som gjennomføringsdistrikt er så langt meget positive, og nytt innrykk er planlagt januar 2020 for å fortsette oppfyllingen av strukturen.

Selv med egen førstegangstjeneste i Finnmark er vernepliktige overført etter førstegangstjeneste i Hæren likevel Heimevernets viktigste rekrutteringsbrønn. Når vi nå får en hærsejef som har vært HV-sjef er jeg trygg på at HV sammen med Hæren, Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS) og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) videreutvikler løsningen på både innkalling og direkteoverføring av ferdig utrustede soldater til beste for både HV og Forsvaret.

40 000 HV-soldater trent og utrustet riktig

er en viktig del av vårt nasjonale forsvar og bidrar til en betydelig avskrekkende effekt overfor en eventuell motstander. Kompetansemessig ligger grunnleggende og bærende soldat- og lagsferdigheter som selve fundamentet for HVs område- og innsatsstruktur. I juni ble det gjennomført en meget bra beredskapstest av HV-14 med mange gode læringspunkter. Denne typen beredskapstester vil kombinert med årlig trening/øving også i fremtiden danne grunnlaget for beredskapsklare HV-avdelinger.

HV er i tillegg gjennom sitt lokale territorielle ansvar et viktig bindeledd i det sivilmilitære samarbeidet i totalforsvaret. En videreutvikling av totalforsvaret generelt og HVs rolle spesielt vil være både viktig og riktig i tiden fremover. Hensikten er å sikre en enda bedre utnyttelse av nasjonens samlede ressurser i både fred, krise og krig. I denne videreutviklingen vil HVs egenart spille en viktig rolle. At vårt personell er trent og utrustet riktig er viktig, men i tillegg er det sivile nettverket og den sivile kompetansen HV-soldatene har med seg inn i organisasjonen uvurderlig og det vil være viktig at totalforsvaret som system klarer å nyttegjøre seg dette. Landsrådet og tilhørende rådsstruktur vil være en viktig rådgiver i den videreutviklingen som skjer i rammen av totalforsvaret framover.

I Heimevernet bidrar vi sterkt til nasjonal motstandsevne, der jeg anser beredskapsklare avdelinger som HVs viktigste verktøy. Mange tiltak og aktiviteter for å bidra til beredskapsklare avdelinger står på planen utover høsten.

En spennende HV-høst står for døren, og HV skal fortsatt leve opp til sitt motto: Overalt – alltid!

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:
Oberst Håkon Warø, NK HV
Redaktør:
Siv Iren Brænd

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET

Kommunikasjonssjef HV:
Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen
Fagleder kommunikasjon HV:
Stein Cato Nybakken
Bokprosjektansvarlig:
Major Ola K. Christensen
Presse- og informasjonsoffiser Midt-Norge:
Kaptein Rune Haarstad
Presse- og informasjonsspesialist Midt-Norge:
Spesialist Kristan Kapelrud
Presse- og informasjonssjef Vestlandet:
Tore Ellingsen
Presse- og informasjonssjef Østlandet:
Karoline Lillemo, Øystein Vårdal og Sunniva Skarsvåg
Grafisk design:
Tore Ellingsen

KONTAKT

Siv Iren Brænd
Telefon: 40028135
Epost: siv.brand@hvbladet.no
Heimevernsbladet
Postboks 393 Terningmoen
2403 Elverum
forsvaret.no/hv

TRYKK

07 MEDIA
Bladet ble sendt til trykk 23. august 2019
OPPLAG
46 000

FORSIDEN

Liaison Olav Aalandslid er på hils med de fleste og har et stort nettverk. Som liaison i Vest-Telemark HV-område skal han sørge for at informasjonsflyten mot samarbeidspartnerne går sømløst.
Foto: Samuel Andersen

FØLG OSS PÅ

INNHold

02 NYTT I HV

Førstegangstjeneste i Finnmark heimevernsdistrikt 17

04 LEDER

Sjef Heimevernets ord

08 AKTUELT

Stort og smått fra HV-Norge

12 TEMA

Nettverk

14 DEN STORE NETTVERKSTESTEN

Ring en venn!

20 PORTRETET

Liaisonen som kjenner alle

26 GODT SAMHOLD BEGYNNER MED SEKKEN

Møt laget som har vært sammen i 14 år

30 SABOTØRENES HEMMELIGE NETTVERK

Historie

35 SJEFFSERSJANTEN

Etabler og vedlikehold relasjoner

36 BRANN

Heimevernets soldater bidro i slukningsarbeidet

40 NETTVERKET NATO

Ketil Olsen

42 KAMPFLYET F-35

Samarbeidet med Heimevernet

48 TRER AV

Eirik Kristoffersen

52 KART OG KOMPASS

Lynkurs

NETTVERKSTESTEN

Hvor lang tid tar det for et heimevernsområde å skaffe anleggsmaskiner, sprengstoff, snøscootere og tilgang til et viktig bygg i kommunen?

I SAMME LAG I 14 ÅR
Hver gang de møtes på trening eller øvelser er målet alltid å bli enda bedre. Det gir et unikt samhold og motivasjon for soldatene i laget som er en del av innsatsstyrke Grebe.

LIAISONOFFISEREN

HV-liaison Olav Aalandslid er en som alle kjenner og som kjenner alle - med et personlig nettverk opparbeidet gjennom ektefølt engasjement og utallige kaffekopper.

FORSVARETS NYE KAMPFLY

Bli med når Heimevernet og F-35 møtes for første gang. Hva kan Heimevernet støtte F-35 med? Og hva kan HV forvente av F-35?

EIRIK KRISTOFFERSEN – NY SJEF FOR HÆREN

Etter knappe to år som sjef for Heimevernet har Eirik Kristoffersen tatt over som sjef for Hæren. Hans ambisjoner er å videreutvikle samarbeidet mellom Hæren og Heimevernet.

KART OG KOMPASS

Lær deg enkle teknikker som gir deg kontroll på kartet, deg selv og lendet, slik at du kan lede laget på flankemarsj og familien på fisketur.

HEIMEVERNET: OVERALT – ALLTID

HV-01 har i perioden gjennomført trening med tre HV-områder, lagene i kystmeldetroppen og dykkerlaget. Videre har vi gjennomført etterretning og sikkerhetsseminar for etterretningsbefalet og troppssjefskurs på Rygge. Det har vært gode resultater og vi har styrket antall beredskapsklare avdelinger. HV-01 hadde opptak til innsatsstyrken og nyttilføring i mai. Mye tid har gått med til planlegging av øvelse Oslofjord (FOA) i september, herunder plankonferanser og rekognoseringer. Sjefs-skiftet i distriktet ble gjennomført 20. august på Rygge.

HV-02s heimevernsungdom har gjennomført øvelse vinterdrill på Heistadmoen under gode vinterforhold på senvinteren. Sju heimevernsområder har gjennomført årets trening, herunder alle som har en rolle i beskyttelsen av Gardermoen flyplass. Det har vært intensive treninger med gode tilbakemeldinger fra deltakende soldater og fra sjef HV som inspirerte treningen. Treningene ble avsluttet med en «lukke-dag» hvor status med områdeledelsen ble gjort opp, slik at vi har et godt utgangspunkt for neste års trening. Grunnleggende og videregående lagførerkurs, samt et troppssersjantkurs ble gjennomført på våren. Vi ser frem til, og er klare til mottak av nye feltvogner til høsten.

HV-03: har etter påske gjennomført årlig trening med fire områder. Stikkordet for treningene har vært grunnleggende soldatferdigheter (GRUS). I tillegg har det i mai vært gjennomført grunnleggende og videregående lagførerkurs med henholdsvis 28 og 11 elever. Kurset deltok også på 8. mai oppstilling i Kongsberg. Innsatsstyrke Gunnerside gjennomførte øvelse Sunshine i juni. HV-03 delte ut deltakermedaljen (2.verdenskrig) til Hans Østerud, 96 år gammel, 25. juni.

HV-05: har i vår gjennomført grunnleggende- og videregående lagførerkurs på Haslemoen med totalt 48 elever. Videre har det vært gjennomført fem områdetreninger. I forbindelse med innsettingen av oberstløytnant Semming G. Rusten som ny distriktssjef har det også vært gjennomført materielltelling både før og etter sommerferien. I august gjennomførte HV-05 fire områdetreninger, samt øvelse for innsatsstyrke GREBE.

HV-08 har gjennomført grunnleggende lagførerkurs, videregående lagførerkurs og troppssersjantkurs med om lag 100 elever samtidig. Det var krevende å gjennomføre kursene samtidig, men synergieffektene var så gode at det definitivt var verdt det. Dette er måten kurs vil bli gjennomført på i HV-08 i kommende år. I juni gjennomførte HV-08 årlig trening for sju områder (ca. 900 soldater) i Agder, og to innsatsstyrker under ledelse av distriktet. En meget god trening som bidrar til å øke distriktets operative evne. I august støttet HV-08 gjennomføringen av landskytterstevnet med to områder. I tillegg har det vært meget høy sivil-militær aktivitet i perioden, med april som et høydepunkt da vi hadde over 30 sivil-militære aktiviteter.

HV-09s HV-områder Ytre Hardanger og Sunnhordland trente like etter påske. Indre Hordaland- og Sogn, Kvinnherad- og Utre Hardanger trente i slutten av mai. Ytre Sogn trente i juni, Os utrykning (UTR) og Haakonssvern i slutten av august. Treningen til Os UTR ble gjennomført i Mjølfjell skytefelt med skarpskyting med alle våpen. I juni gjennomførte distriktet to grunnleggende lagførerkurs med til sammen 80 elever. Innsatsstyrke Bjørn West har trent med dykkerlaget og gjennomført en grundig materiellkontroll. I tillegg deltok de på den årlige «Bjørn West-marsjen» i Matrefjellene i august. Dykkerlaget til Bjørn West har også støttet med klarering av kai før anløp av alliert marinefartøy.

HV-11 har i uke 17 og 18 gjennomført trening for enkelttropper i innsatsstyrken. Fokuset på denne treningen var opptreden i bebygde områder. Videre ble det gjennomført grunnleggende lagførerkurs på Firda kaserne i uke 19 og 20. 28. mai ble det gjennomført nyttilføring av cirka 130 personer. Distriktet stilte også et lag på fire befal på en skytekonkurranse med det danske hjemmevernet i Boris i Danmark. Laget kom hjem med en flott 2. plass. I uke 25 ble det gjennomført en oppsamlingstrening

for personell som har hatt fritak tidligere i år. I uke 34 og 35 var det grunnleggende lagførerkurs, samt vognførerutdanning.

HV-12 har gjennomført områdetreninger med sju HV-områder. Seks HV-områder har gjennomført befallstrening. I slutten av mai representerte Trondheim sentrum HV-12 under vennskapsbyutvekslingen i Odense i Danmark. HV-12 har i midten av juni gjennomført felles trening for lagene i kystmeldetroppen. Dette er første kompetanseskritt for å få denne kapasiteten operativ igjen. Innsatsstyrke Rype har hatt sin første ordinære trening i juni. I mai og juni er oppfyllingsgraden i distriktet økt da vi har fått 600 nyttilførte inn i rullene. De vernepliktige i vaktroppen HV-12 har i tillegg til utmerket vaktjeneste ved Værnes Garnison hatt øvelser med fokus på grunnleggende soldatferdigheter (enkeltmann og lagsutdanning).

HV-14 har i siste periode gjennomført årlig trening på Drevjamoen med åtte HV-områder hvor fokus har vært grunnleggende og bærende soldat- og lagsferdigheter. Samtidig har innsatsstyrke Heron gjennomført flere treninger hvor hensikten har vært å redusere reaksjonstiden og høyere operativ effekt. Kompetansepåfyllet har fortsatt gjennom grunnleggende lagførerkurs i juni. HV-14 har også gjennomført sjefsmøter med regionale og lokale beredskapsaktører hvor hensikten har vært økt samhandling. Relasjonsbygging med kystvakten har også skjedd da disse vokter HV-14 sin vestre flanke. Distriktet har også gjennomført en meget vellykket beredskapstest av hele styrkestrukturen med hensikt å få ned reaksjonstiden og kontrollere planverket. Avslutningsvis har distriktet i perioden fått tilført over 200 nye soldater.

HV-16 har markert veteran- og frigjøringsdagen 8. mai på en verdig måte. Totalt ble over 70 medaljer delt ut, og de største seremoniene fant sted i Narvik og Tromsø. Videre har HV-16 startet opp en større renovering av Elvegårdsmoen leir som vil foregå frem til 2020, for å kunne bedre egne treningsfasiliteter og motta NOREX 2020. Mai og juni måned har vært en svært hektisk øvingsperiode hvor HV-16 har hatt flere områdetreninger, lagførerkurs og øvelse for innsatsstyrke Claymore. Nytt av året var deltagelse i øvelse Bold Quest hvor vi testet ut hvordan Heimevernet med sitt store sensornettverk kan utnyttes i en fellesoperativ ramme, både innenfor etterretning og metodisk målbejemping. Til slutt fikk HV-16 tilført 200 nye HV-soldater i denne perioden.

HV-17 har gjennomført årlig trening for områdene 1702 og 1704 samt trening to for innsatsstyrke Ida & Lyra. Major Knut Hammerhaug fratrer stillingen som innsatsstyrkesjef etter ti år! Stafettspinnen overlates til kaptein Eivind Kvernmo som kommer fra kompanisjefjeneste i 2. bataljon. Noen stabsoffiserer har deltatt på den multinasjonale øvelsen Bold Quest. Vi har hatt besøk av alle HVs jurister. Ikke minst har det vært stort fokus på etablering av førstegangstjeneste. Som en prøveordning skal det utdannes to kontingenter HV-soldater som skal gå inn i områdestrukturene i HV-17. For første kontingent har vi troppssjef, troppssersjant og fire instruktører på plass. 3. juli troppet 43 Finnmarksungdommer opp på garnisonen i Porsanger for å starte seks måneders førstegangstjeneste.

HVSKS har jobbet med prosjektet «nye feltvogner til Heimevernet», hvor prototypen ble godkjent. Leverandør har nå startet serieproduksjonen og HV-02 mottar de første vognene i september. Videre ble Mlab og HVs første apper lansert, disse skal nyttes til deling av ugradert regelverk. Nye publikasjoner som ble lansert i sommer er «Heimevernets treningsprogram» og «Stridsteknikk for Heimevernet» som beskriver ambisjonsnivået for utdanningen av enkeltmann og lag, samt hvilke teknikker/driller som skal benyttes. Disse regelverkene er til prøve i 2019. Denne våren har det vært stor kursaktivitet, både på Dombås og ute i organisasjonen. Det gir god effekt å arrangere kursene i lag med distriktene, og at elevene kan gjennomføre kurset i sin teig. Grunnleggende soldatkurs var siste kurset ved HVSKS før sommerferien. Dette er et nytt og spennende prosjekt hvor hensikten er å kurse opp personell som Forsvaret ønsker å mobiliseringsdisponere, men som mangler førstegangstjeneste.

Om lag sju av ti stridende soldater i dagens forsvar bærer HV-merket på armen

NYE SOLDATER: I mai hadde Oslofjord heimevernsdistrikt 01 opptak for innsatsstyrke Polar Bear VI. Foto: Jostein Hestdal

FAGLIG PÅFYLL: I mai gjennomførte Opplandske heimevernsdistrikt 05 grunnleggende lagførerkurs for elever fra områdestrukturen og innsatsstyrken. Foto: Karoline Lillemo

VILJE, PENGER OG PRIORITET

«Det Nye Totalforsvaret» er en introduksjon til noe som en gang var, og som igjen er på vei til å bli, skriver oberst Håkon Warø i sin omtale av boka.

TEKST: Håkon Warø FOTO: Øystein Vårdal

Min tidligere sjef, generalmajor William F. Mullen III, skriver i en nylig utgitt artikkel; «I read for many reasons, but the one that drives me to do so the hardest, is so that I can continually push of the time when I will be faced with a challenge that I have no earthly idea what to do about it.»

I hans profesjonelle hverdag handler det om å etablere innsikten nå, i god tid og på forhånd, før du trenger kunnskapen eller ideen som hjelper deg med å løse problemet. Det samme kan sies om totalforsvaret som konsept eller system. Vi må bygge det nå med fysisk innhold og en konkret beredskap. Vi kan ikke vente til den dagen hvor vi «plutselig» trenger det.

Et totalforsvar handler mye om vilje, penger og prioritet. Mest handler det likevel om samspill og vår felles evne til å skape tro og entusiasme omkring en ide eller et konsept. Det er her jeg tenker at boken «Det Nye Totalforsvaret» best kommer til sin rett. Som en introduksjon til noe som en gang var, og som igjen er på vei til å bli.

Som barn vokste jeg opp på gård. Min far hadde flere store drivstofftanker. Disse var rekvirert av Forsvaret med egne krigstjenestekort. Det samme var en av traktorene. Ved mobilisering

skulle alt leveres på et bestemt sted. Jeg minnes med munterhet at min far, som selv var befalsutdannet, fint levde med å avlevere både drivstoff og traktorer (han hadde flere). Entusiasmen var ikke like påtagelig da han mottok krigstjenestekortet hvor det stod at han skulle avlevere sin elskede Mercedes Benz. Jeg tenker det var like greit for Forsvaret at det ikke kom dit. Min salige far var en raus kar, men at noen annen skulle disponere hans personlige «kommandobil» var rent for meget. Jeg er som dere forstår oppvokst i en tid hvor totalforsvaret var en konkret ting.

Jeg startet i Forsvaret i 1988. Militært født inn et mobiliseringsforsvar, men oppvokst i et ekspedisjonsforsvar. Kald krig og nasjonens overlevelse ble tidlig byttet ut med manøverkrigføring og deltakelse i internasjonale operasjoner. Totalforsvaret gikk på få år ifra å være noe konkret til å bli noe abstrakt.

Jeg har som mange i det norske forsvaret brukt mye tid på å revitalisere min kunnskap og innsikt i hva totalforsvaret av 2019 er for noe. Gi boken en time eller to av din tid, å ta del i denne reisen. Jeg kan love deg: Du kommer ikke til å bli skuffet. Dette er bra saker skrevet av bra folk om et viktig og interessant tema.

God bok!

Visste du at... Heimevernet har over 3000 kursplasser i år? Sjekk ut forsvaret.no/hv/org/hvsk for hvilke kurs som er aktuelle for deg.

SOLDAT PÅ TRE UKER

Et helt nytt kurs på Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) gjør soldater av vanlige folk på tre intensive uker.

TEKST: Rune Haarstad

Kurset heter «grunnleggende soldatkurs» og er laget for de som har den sivile bakgrunnen HV trenger, men som mangler førstegangstjeneste.

Er det mulig å gjøre soldater av folk på 20 dager?

– Ja! Vi er i stand til å gi dem grunnlaget og basisferdighetene til å fungere i visse stillinger i Heimevernet. Videreutdanningen i soldatfaget vil selvfølgelig fortsette når de kommer ut i avdelingene, forteller major Frode Faksvåg fra HVSKS.

Da kurset ble laget hentet HVSKS inspirasjon fra Hærens program for grunnleggende soldatutdanning, GSU 1 rekrutt.

– Vi fjernet noe, og la til noe. Våre voksne

kursdeltakere trenger ikke å lære seg romvask og lakenstrekk. Ikke bruker vi mye tid på sluttet orden og trafikkisikkerhetskampanje heller. Når det gjelder det viktigste som våpentjeneste og stridsteknikk pluss vi faktisk på noen timer, poengterer Faksvåg.

Forsvaret tar inn omlag 8000 ungdommer til førstegangstjeneste av et årskull på 60 000. HV kan derfor gå glipp av mange dyktige og motiverte folk.

– Kurset er laget for Heimevernets behov, men vi kan gjennomføre dette kurset til utvalgte personellgrupper i de andre forsvarsgrenene også.

Kurset er intensivt og praktisk. Her er det ingen powerpoint, forteller Faksvåg.

NYE SJEFER I HV

Det siste halve året har HV fått en rekke nye distriktssjefer.

TEKST: Siv Iren Brænd

I Oslofjord heimevernsdistrikt 01 har kommandørkaptein Marit Strengen tatt over etter oberstløytnant Børge Gamst. I Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 har oberst Karl Henrik Fossmann fratrudd og Thor Andreas Kårsten er ny distriktssjef.

I Telemark og Buskerud heimevernsdistrikt 03 er oberstløytnant Morten Sundal ny sjef, og han tok over etter oberstløytnant Per Kristian Dahl.

Oberstløytnant Semming Rusten er ny sjef i Opplandske heimevernsdistrikt 05, der tidligere sjef for distriktet, Tore Ketil Stårvik, er ny sjef for Sivilforsvaret.

Nestkommanderende i HV, Elisabeth Gifstad Michelsen er midlertidig sjef Heimevernet til ny sjef kommer på plass.

OLA (7) IVARETAR SIKKERHETEN

HV-16 har et tett samarbeid med Forsvarets narkotikagruppe, og en av deres kanskje viktigste aktører, narkohunden Ola.

TEKST OG FOTO: Benjamin Einarsen

– Jeg vil si vi har et utmerket samarbeid med narkotikagruppen, sier områdesjef og kaptein Bjørn Ragnar Larsen.

Det er i forbindelse med årets trening at Forsvarets narkotikagruppe med narkohund er til stede i Slydalen på Vestvågøy.

– Vi har en nulltoleranse som gjelder i alle aspekter av Forsvaret. Bruk av kjøretøy og ikke minst håndtering av våpen innebærer strenge krav til sikkerhet hvor det ikke er akseptabelt med noen som helst form for

rusmidler, forteller etterforsker Vegard Nygård.

Forsvaret og narkotikagruppen jobber med fokus på det forebyggende arbeidet, og håper i utgangspunktet å ikke få treff på verken søk med narkohund eller urinprøver. Men:

– Vi ser at det er et behov for kontroller og at det er viktig at de gjennomføres.

Mannskapet vårt skal kunne føle seg trygge både på skytebanen og under hele øvelsen, sier Larsen.

NETTVERK

Heimevernets nettverk er relasjoner mellom folk. Det er et nettverk som ikke er så lett å måle status på, men nettopp fordi nettverket ikke kan måles er det også så viktig.

TEKST: Siv Iren Brænd FOTO: Richard Brevik

Da Gaula HV-område var på årlig trening tidligere i år fikk de i utfordring å bruke sine private nettverk i oppdragsløsning. De skulle skaffe utstyr som kunne komme området til gode i en gitt situasjon. Soldatene tok utfordringen på strak arm, og etter kun sju minutter var både gravemaskiner, sprengstoff, snøskutere og hjullaster «på plass». Les mer om «nettverkstesten» på side 14.

Hvert av de over 200 områdene i Heimevernet har en liaison-offiser. På mange måter kan man kalle funksjonen en «nettverks-ekspert». Det er ofte en som alle kjenner og som kjenner alle. Hun eller han skal sørge for at informasjonsflyten mot samarbeidspartnere går sømløst. På side 20 kan du lese om Olav Aalandslid, liaisonoffiser i Vest-Telemark HV-distrikt og engasjert krigshistoriker.

Under andre verdenskrig gjennomførte motstandsgruppa «Aks 13000» 102 sabotasjeaksjoner uten å bli avslørt. Tilliten til hverandre var stor, det samme var risikoen for å bli oppdaget. Per Røed var nestkommanderende og laget fikk virkelig testet teamarbeidet da 86 tyske tankvogner skulle sprenges i Hakadal. Side 26.

Totalforsvaret er en fellesbetegnelse for det militære Forsvaret og den sivile beredskapen i Norge. Et stort nettverk i seg selv. Ønsker du å lese mer om totalforsvaret og HVs rolle kan du gå inn på forsvaret.no/hv og lese utgave nummer 3 2018, der tematikken nettopp var totalforsvaret.

På side 42 i bladet du nå holder i hendene kan du lese om Heimevernets første møte med kampflyet F-35. – Luftforsvaret skal levere luftmakt på rett sted til rett tid med rett effekt. Heimevernet er overalt – alltid. Kombinasjonen av de to mantraene – og det faktiske samvirket, gir oss en god grunn til å sove godt og trygt om natten, skriver Marie Brudevold etter at hun var med Austrått HV-område til kampflybasen på Ørlandet.

I denne utgaven av Heimevernsbladet kan du i tillegg lese en rekke andre saker som viser frem en av Heimevernets sterkeste sider; nettverket!

DEN STORE NETTVERKSTESTEN

Gaula HV-område fikk i utfordring å bruke nettverket sitt for å løse et oppdrag. Hvor lang tid tok det før sprengstoff og anleggsmaskiner var på plass?

TEKST OG FOTO: Rune Haarstad

”

– Hvor mange bruer skal dere sprengre?

Arnt Egil Aune
Daglig leder i Aune Maskin

Hvor mange bruer skal dere sprengre? var svaret fra Aune Maskin da fenrik Arnt Ivar Snøa ringte denne onsdagskvelden.

– Det er en selvfølge at vi stiller med det vi har, om det skulle bli mørkt og kaldt rundt oss, forteller daglig leder Arnt Egil Aune.

– Vi er vant med dugnad på bygda, og jeg har tidligere vært i HV.

SKAFF LOKAL INGENIØRSTØTTE

HV-området mottok oppdraget fra Heimevernsbladet om å teste sitt nettverk da de var på årets trening i april. De skulle skaffe en gravemaskin og en hjullaster. Videre skulle de få tak i en større mengde dynamitt til å sprengre bruer (kommunikasjons-ødleggelse/KOMØD), fire sivile snøscootere og tilgang til et skianlegg med parkeringsplass og lokaler. Etter kun sju minutter var alt på plass.

– Jeg kjenner mye folk, forteller fenrik Snøa. Han var en av de som kastet seg på telefonen for å ringe sitt nettverk.

– Jeg kjenner en som har gravemaskin i alle grender i mitt fylke. Samt at jeg kjenner «hovedpersoner» i de to store entreprenørselskapene på Støren, knutepunktet i mitt distrikt, forteller han.

– Hadde vi hatt behov for flere snøscootere, hadde jeg samlet minimum ti på en time. Og det doblete til dagen etter, smiler fenriken i Gaula HV-område.

FIKK 60 MINUTTER - TRENGTE SJU

Oppdraget ble gjennomført ved å samle hele området på trenings siste kveld. Testen ble iverksatt klokken 20.50 og det ble satt en frist på 60 minutter på å løse oppdraget - gitt i plenum.

– Gravemaskin kunne stilles av områdets egne mannskaper, forteller områdesjef Ola Aune Hage.

– Oppdraget med å finne snøscootere ble mottatt med lett humring i salen hvor på et 20-30 talls hender ble løftet. Underforstått

at dette kunne stilles av områdets egne mannskaper. Oppdraget om å skaffe hjullaster, dynamitt og tilgang til skianlegget måtte løses av soldatenes nettverk.

Leder i områdeutvalget hadde kontakter i idrettslagets styre.

– Vi hadde tilgang til skianlegget klokken 20.55, etter fem minutter. Til sist ble tilgang til hjullaster og dynamitt løst ved lokal entreprenør, smiler områdesjefen.

På grunn av manglende sprengningskompetanse i området ble det for sikkerhets skyld spurt om entreprenøren var i besittelse av tilstrekkelig sprengstoff og ekspertise for å sprengre en bru. Responsen var at her kunne det sprenges flere bruer. Hjullaster og dynamitt var på plass klokken 20.57.

– Alle tildelte oppdrag om å stille ressurser som området ikke besitter selv var løst etter sju minutter, sier områdesjef Hage.

NETTVERK GIR TRYGGHET

– Nettverket i et HV-område er enormt, og det er mange kapasiteter i dette nettverket som utvilsomt vil være viktig i krise og krig. Men også i fredstid, forteller Hage.

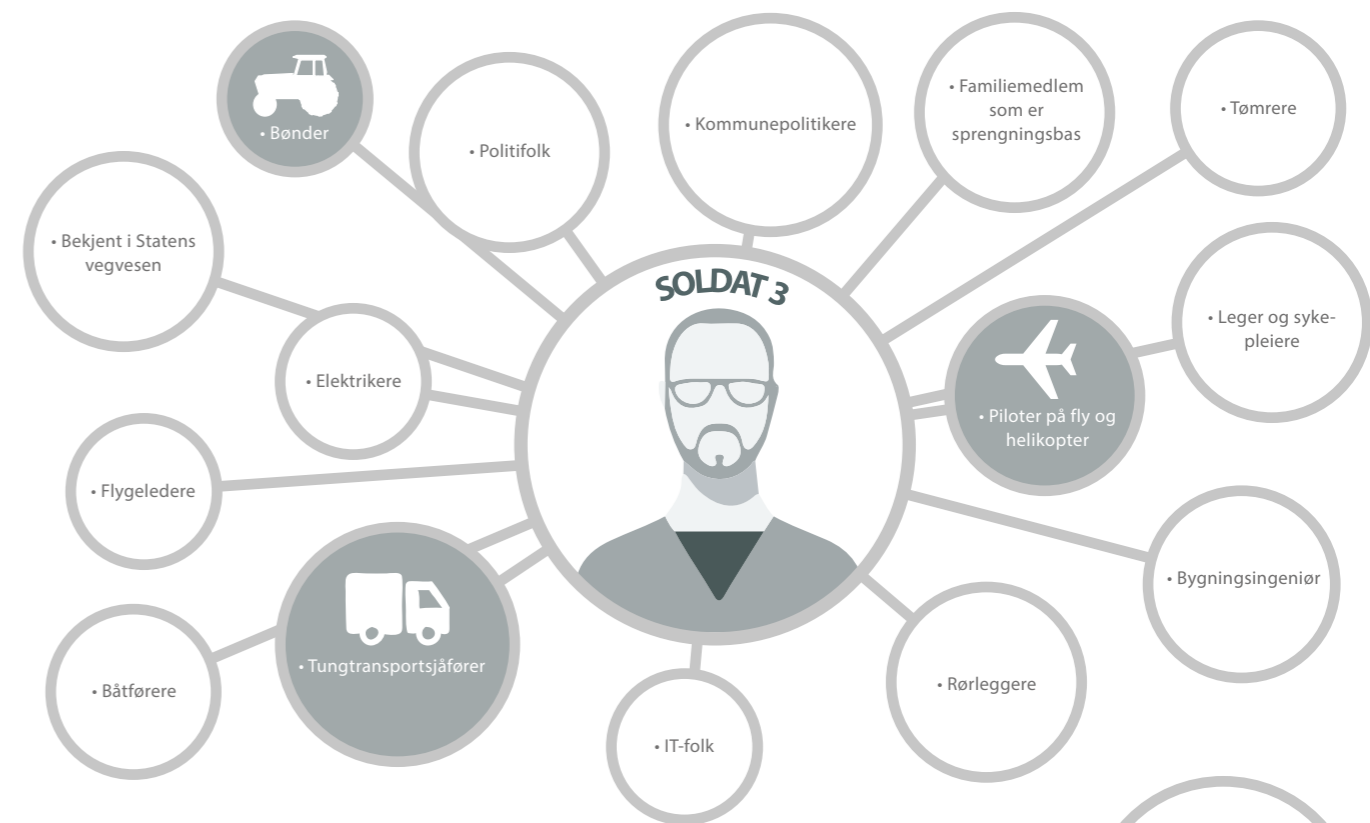
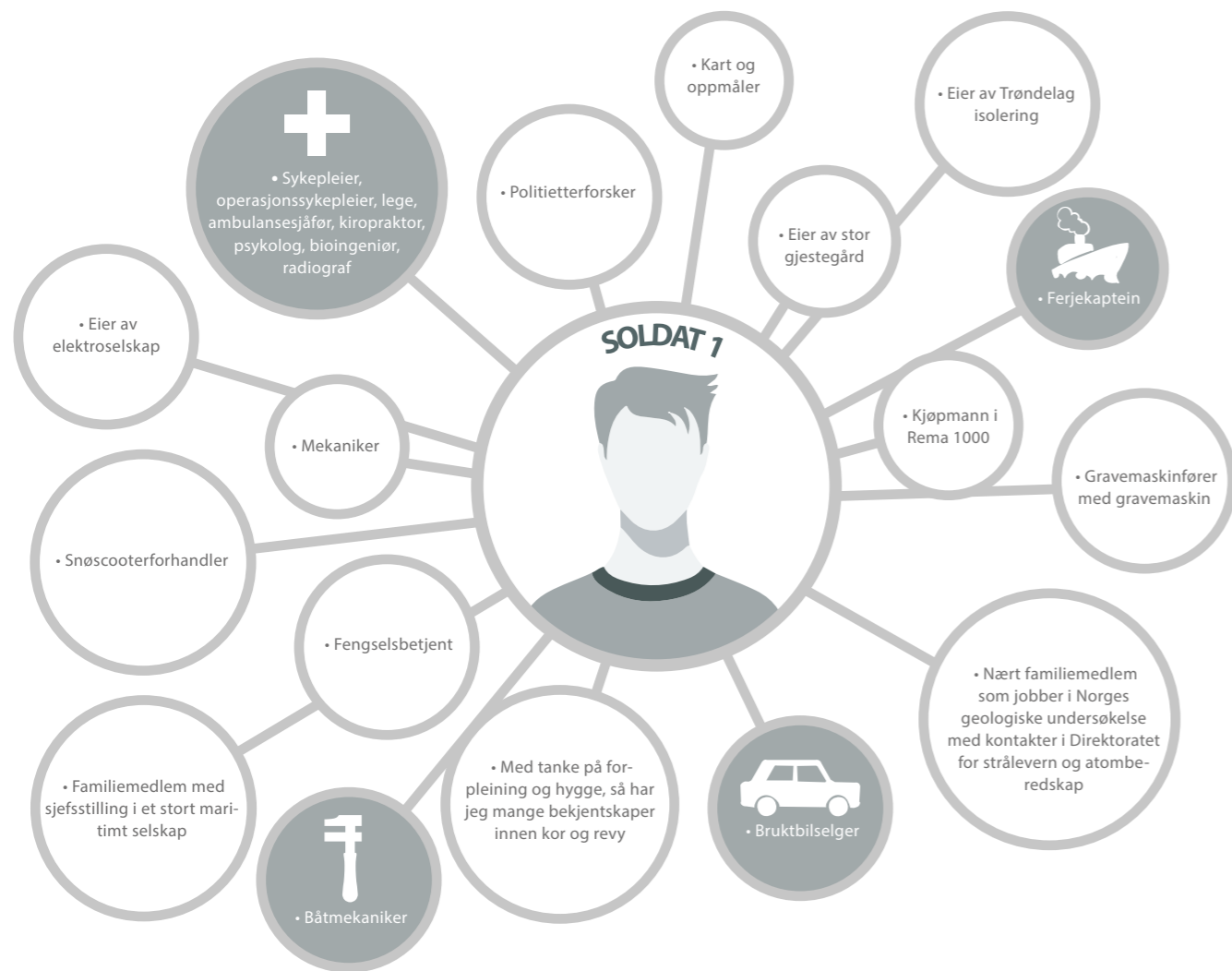
I forbindelse med en leteaksjon for et par år siden ble Midtre Gauldal rådhus benyttet som «KO». Dette for raskt å samle sentrale offiserer, planlegge og iverksette innkalling av mannskaper. Oppdraget ble mottatt sent på kvelden og tilgangen på lokaler var avgjørende for å kunne yte rask bistand med letingen. Området har også benyttet seg av låver som eies av mannskaper i område for å blant annet tørking av telt.

– I forbindelse med testen av nettverk var jeg trygg på at området mitt var i stand til å finne kapasitetene som var etterspurt. At dette var på plass på syv minutter var over all forventning. Selv om det er vanskelig å planlegge og basere beredskap på materiell og kompetanse som kan frembringes gjennom områdets nettverk, er det en trygghet å vite at det eksisterer, avslutter områdesjefen.

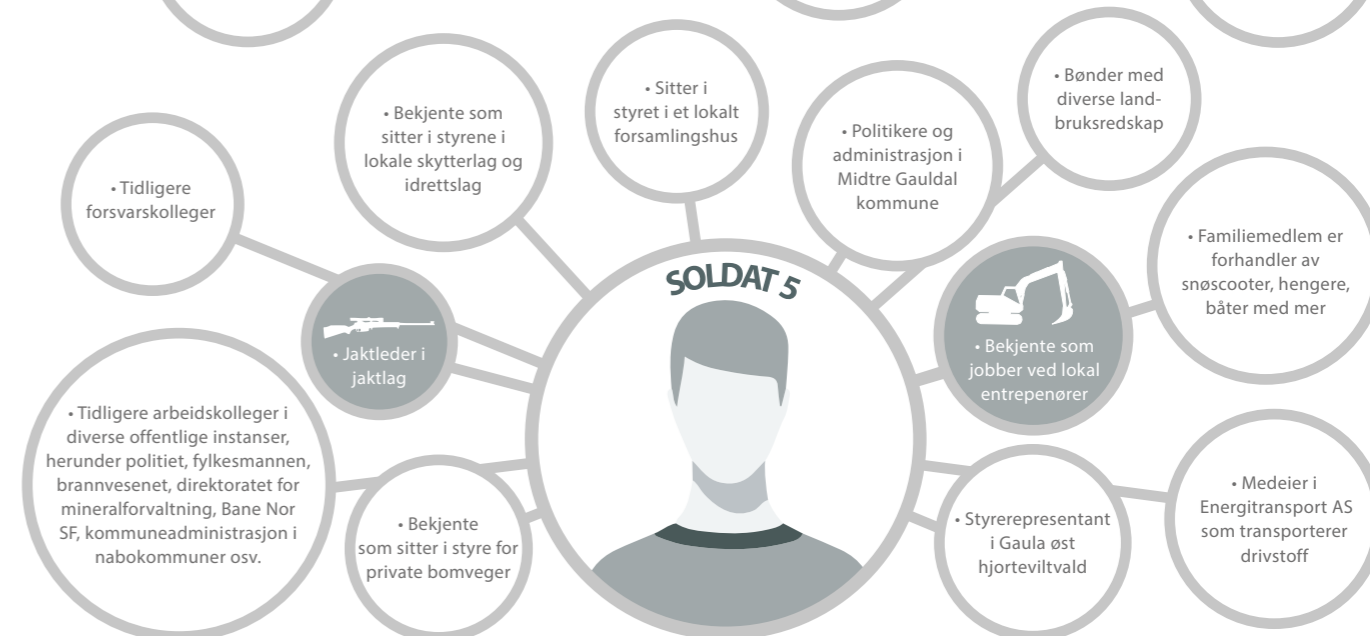
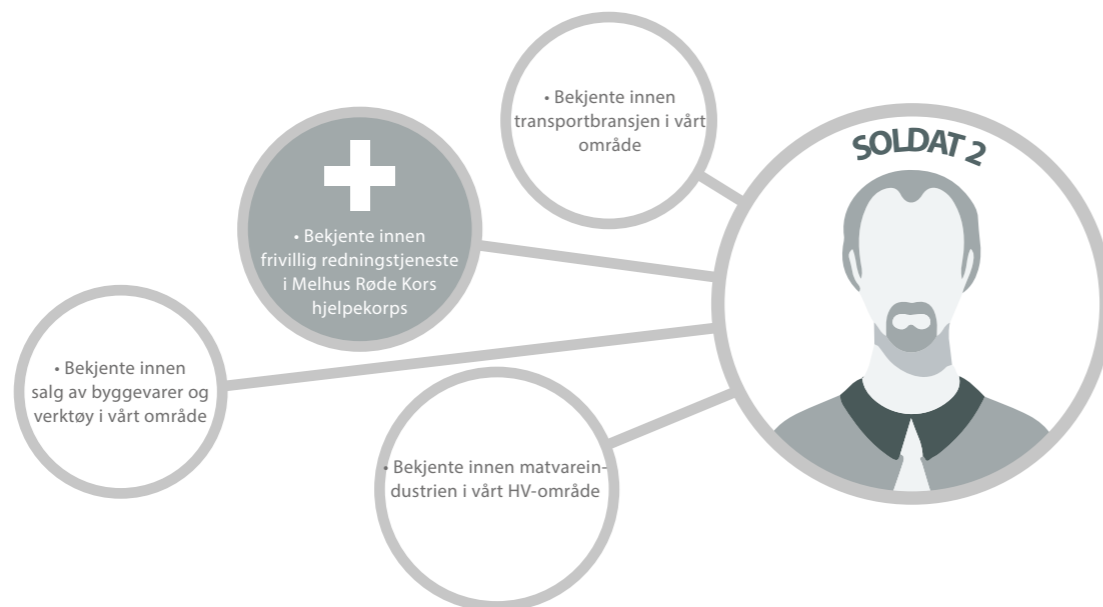
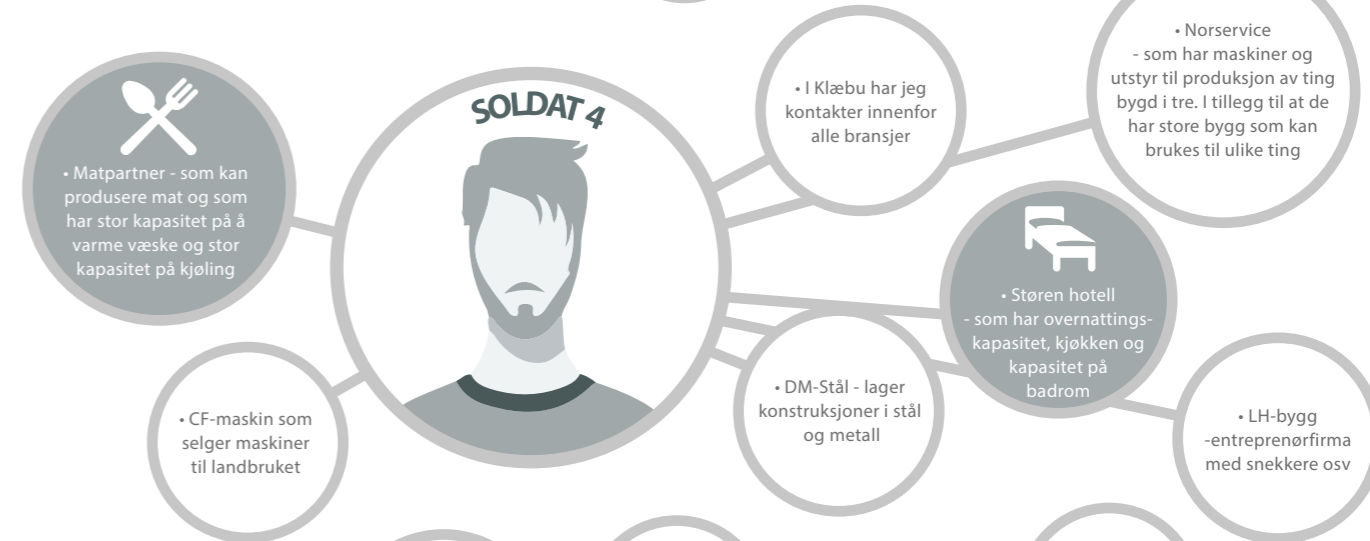
1
ENTREPRENØREN
Tidligere soldat i HV og daglig leder i Aune Maskin kunne raskt stille med ingeniørstøtte til Gaula HV-område. Her sammen med fenrik Arnt Ivar Snøa.

2
MOBILNETTVERK
For å løse dette oppdraget var det bare å ta opp telefonen. Jeg har et søskenbarn i Aune Maskin samt at jeg kjenner de fleste hos denne entreprenøren. De har alt fra mindre gravemaskiner til store lastebiler og hjullaster, forteller fenrik Arnt Ivar Snøa (til høyre). Her sammen med Håvard Engnes og Arnt Erik Tronvold.

EDDERKOPPVERNET

Heimevernsbladet utfordret fem heimevernssoldater til å skissere sitt private nettverk, som de også kan dra nytte av i krise eller i krig. Gang menneskene og kunnskapen med 40 000 og du får et visst inntrykk av hva Heimevernet er gode for.

EKTEFØLT ENGASJEMENT OG UTALLIGE KAFFEKOPPER

Liaisonoffiser Olav Aalandslid (54) kjenner alle – og alle kjenner han i Vest-Telemark.
For mange i distriktet ER han Forsvaret.

TEKST: Stein Cato Nybakken - FOTO: Samuel Andersen

Mon tro hva han tenkte, løytnant Thor Olaf Hannevig, der han lå i vår-søla i Vinjesvingen og ventet. Han hadde rundt 300 mann under sin kommando og soldatene hans var mobilisert for å hindre tysk fremrykning gjennom Telemark og Setesdal. Krigen i Norge var knapt en måned gammel og norske styrker over hele landet hadde gradvis måttet gi etter for den tyske overmakten. Hannevigs styrker hadde Krag-Jørgensen geværer, noen Madsen-maskingeværer, Colt-pistoler og 81 millimeter bombekastere. I tillegg hadde karene minelagt bruer og vegger. Dette var 28. april 1940. Den første bølgen av tyskere ble slått tilbake og måtte ta betydelige tap. Etter to trefninger til fikk Hannevig beskjed om at hele Sør-Norge hadde kapitulert og 8. mai tok han initiativ om overgivelse. Vinjesvingen ble dermed det siste stedet i Sør-Norge det ble gjort motstand under invasjonen.

PÅ OPPLØPSSIDEN

– Og her ser dere noen av våpnene og utstyret som både ble brukt og tatt som krigsbytte under disse kampene, sier kaptein Olav Aalandslid. Vi har rykket frem til sensommeren 2019 og står i utstillingen i Vinje Forsvarsmuseum. Aalandslid kan områdets krigshistorie på rams og forteller om slitet og armoden som preget den lille bygda for 75 år siden. Men forsvarsviljen er rotfestet i Telemarkingen og til tross for at de norske styrkene måtte gi etter, er det stolthet og håp i at de holdt ut så

lenge som de gjorde. I dag sitter Aalandslid i museumsstyret og hjelper til så mye han kan og har tid til. I det hele tatt har han en finger med i det meste av det som foregår av forsvarsvirk-somhet i Vest- Telemark, skal det vise seg.

Strengt tatt er Olav Aalandslid på oppløpssiden av en lang og innholdsrik karriere i Heimevernet. Han har gitt beskjed om at øvelsen neste sommer blir den siste for hans del. Det vil si.. 54-åringen fra Høydalsmo i Telemark holder døra kledelig på gløtt og utelukker ikke å forlenge kontrakten om det ikke kommer duglege folk bak som kan ta over - for du kan ta mannen ut av Heimevernet, men aldri omvendt.

Men denne historien skal altså handle om liaisonen og liaisons-ner i heimevernets områdestruktur er et folkeslag av en helt spesiell støpning. Jobben krever og forutsetter mer enn hva et lagførerkurs eller en instruksjonsveileder kan lære deg. Det er typisk de som er aktive innenfor idrettslaget, kulturlivet og lokalpolitikken i hjemkommunen. De som alle kjenner og som kjenner alle - med et personlig nettverk opparbeidet gjennom ektefølt engasjement og utallige kaffekopper. Han/hun kjenner gjerne ordføreren, lensmannen, brannsjefen, fylkesberedskaps-sjefen og kraftselskapsjefen personlig og stikker ofte innom en tur. Om bare for å slå av en prat. Liaisonen skal kort og godt forbedre informasjonsflyten mellom egen og mottakende or-

1

HISTORIKEREN:
Olav Aalandslid kan bygdas krigshistorie på rams, og er særdeles aktiv i Vinje Forsvarsmuseum.

2

BEREDSKAP:
Trond Flothyl er lensmann i bygda og har tidligere hatt Aalandslid som områdesjef.

ganisasjon. Heimevernet samarbeider ofte med sivile myndigheter og derfor er det viktig at aktørene på bakken kjenner hverandre. Aalandslid kjenner alle – og alle kjenner han.

NETTVERK

– Nettverk er alt og jeg bruker det for alt det er verdt, smiler Aalandslid. Opprinnelig er han sambandsmann fra Jørstadmoen, men kom inn i Heimevernet i 1990. Der tok han kursrekka fra bunn til topp og ble områdesjef. En stilling han hadde i 10 år frem til 2009.

– Da hadde jeg fått jobb som NAV-leder i Seljord kommune og det var en stilling som ikke lot seg kombinere med vervet som områdesjef. Det gikk vel knapt ett år så ringte de fra Heistadmoen og lurte på om jeg kunne tenke meg å være liaison i stedet, ler han. Imidlertid har det seg vel heller sånn at han fikk beskjed om at han **skulle** fylle stillingen, minnes han.

– De visste nok hva de gjorde. De var klar over hva jeg jobbet med og at jeg var aktiv i både idrett og kulturliv i kommunen. Med årene har jeg opparbeidet meg et stort både militært og sivilnettverk, forteller han. Mange år som fotballtrener for yngres avdeling i Høydalsmo IL og straks 30 år i forskjellige stillinger i NAV har hjulpet Aalandslid i å etablere en omgangskrets han benytter også i militær sammenheng.

BER OM HJELP

Det er lunsj og fremdeles ferieavvikling på lensmannskontoret i Vinje. Ute er det ennå behagelige sommertemperaturer og det tar noe tid før Trond Flothyl kan ta imot oss. Flothyl er seksjonsleder for politiet i Vest-Telemark og har dertil bakgrunn fra Heimevernet. På et tidspunkt hadde han Aalandslid som områdesjef. Vi setter kaffekoppene på bordet og Aalandslid og Flothyl forteller om samarbeidet.

– Vi snakkes ofte, men foreløpig har vi heldigvis ikke hatt så mye «operativ kontakt» som har ført til at vi måtte ha bistand, forteller Flothyl. Derimot ville han ikke nøle med å kontakte Aalandslid om en situasjon skulle oppstå.

– Det er gjerne under redningsoppdrag som drar ut i tid og krever mye personell det vil være aktuelt. Da vil det bli behov for å skifte ut folk og da vet jeg Heimevernet er her for å bidra, sier han. Det var nære på for et par år siden da en leteaksjon pågikk over flere dager. Rett før HV ble innkalt fant de den savnede mannen omkommet.

– Bistandsinstruksen regulerer når vi kan bruke HV, for det kommer vi til å gjøre når det blir nødvendig. Heimevernet er også en kjentmannsressurs som er uvurderlig for politiet i redningsoppdrag, sier han. Om de ikke møtes så ofte ute på

oppdrag treffer de hverandre jevnlig i de kommunale beredskapsrådene.

– Ja, og vi ser jo forskjell i hvordan kommunene tenker beredskap, skyter Aalandslid inn. Vest-Telemark HV-område, som Aalandslid er en del av, omfatter Drangedal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje. Sju kommuner med en samlet befolkning på rundt 20 000. Med andre ord, det blir mange beredskapsrådsmøter for HVs utsendte i denne delen av landet.

INITIATIV

Men hva gjør nettopp han til en effektiv liaison?

– Det er viktig at du tar initiativ selv og ikke bare sitter og venter. Jeg snakker ofte med distriktledelsen i HV-03 og ser jeg at det skjer ting her, så må jeg ikke ringe til de før jeg agerer. Aalandslid bruker erfaringene fra skogbrannene i fjor som eksempel. 2018-sommeren var rekordvarm og knusktørr. Midt i ferien brøt det ut en rekke små og store skogbranner i Telemark. Til sammen 16 brannhelikoptre sto i beredskap og på ett tidspunkt brant det 50 steder samtidig. Det ble den ultimate stresstesten for kommuner i feriemodus.

– Da var jeg tidlig i kontakt med både brannsjef og sivilforsvaret for å høre om det var behov for Heimevernet. Min jobb er å informere om bistandsinstruksen og at de kan be om hjelp gjennom de rette kanalene. Det ble aldri til at vi ble satt inn og jeg vet det ble en del kritikk i etterkant på grunn av det, sier Aalandslid. Derimot ble sivilforsvarsmannskaper fra Trøndelag flydd inn for å avlaste utslitte brannmenn.

– De gjorde en kjempejobb. De er både trent og utstyrt for slike situasjoner, sier Aalandslid. Alle vi snakker med sier at Olav Aalandslid ER Forsvaret i Vest Telemark. Forsvarets fotavtrykk i denne delen av landet er knapt synlig, men alle vi snakker med vet at IA-rådgiveren på NAV ER Forsvarets mann her.

HVOR ER HV?

– Aller først takk for at dere kom – forsyn dere med kaffe, men nå må jeg spørre.. Hva betyr egentlig liaison? Dere må finne et bedre ord – et ord som folk forstår, sier ordfører i Tokke, Jarand Felland. Senterpartiordføreren, med bakgrunn fra både HV og Hæren, legger ikke fingrene imellom og har mye han skulle ha sagt om Forsvaret generelt og HV spesielt.

– Vi ser jo ingen soldater lenger. Ja, det er Olav da, men hvor er resten? spør han med en armbevegelse som forteller at her er de i hvert fall ikke. Ordføreren rister på hodet av alle investeringene som gjøres på langtrekkende våpen i Forsvaret og mener det er på bakken slaget vil bli avgjort.

– Før kvalitetsreformen i 2003 var det et HV-område i hver kommune. Nå skal ett område dekke sju kommuner. Det er

ikke til å forstå, sier han lurt. Han legger ikke skjul på at han savner Forsvarets tilstedeværelse i kommunen. Derimot er han glad for den gode kontakten med Aalandslid og samarbeidet i beredskapsrådet i kommunen.

– Jeg er kanskje litt oppgitt, men jeg vet i hvert fall hvem jeg skal ringe om det skulle knipe. De er kanskje få, men har like fullt en viktig rolle å fylle, sier han. Felland er ordfører i en av kommunene som ble hardest rammet av skogbrannene i fjor. Både han og rådmann John Kleiv har vært i HV-tjeneste og kjenner organisasjonen godt.

PRESENTERER HV

Utenfor ordførerens skuddvidde forteller Aalandslid han ofte bruker beredskapsrådsmøtene til voksenopplæring om Heimevernet.

– Kunnskapen om og kjennskapen til Heimevernet var laber en periode, men nå ser det ut til at flere og flere blir klar over hva HV er og hva vi kan bistå med. Men det er bestandig slik at en sivil organisasjon vil tenke sivilt. Kommunen bruker sine egne ressurser, som brann, først og det er naturlig, sier han.

Når han er inne på årlig trening støtter han sjefen med forberedelsene. Det kan være personell-spørsmål, grunneiere, skyting, logistikk eller andre transportutfordringer. Han medgir at det er rart å være eldst i sitt HV-område, men samtidig føler han et ansvar for å formidle forsvarshistorien videre. Som områdesjef bygget han opp HV lageret der området nå har sitt oppsettingssted. Der står det blant annet en Volvofelt og en MB som er i Aalandslids private eie. Han pusser de opp og tar vare på dem.

– Jeg prøver å være en historiebærer også. Det er viktig at de som er nye i HV-området kjenner til historien. Alle har hørt om tungtvannsakksjonen, men de bør også kjenne til kampene i Vinjesvingen, sier han. Han trekker også frem «Operasjon Sunshine» ledet av Leif Tronstad. Oppdraget var å beskytte industriallegg mot å bli ødelagt frem til frigjøringen i Norge. Det var kraftstasjonene på Notodden, Rjukan og Nore som skulle bli beskyttet av gruppen.

FORTSETTE?

Han teller på knappene. Neste år fyller han 55 og kan med god samvittighet sette marsjstøvlene på hylla. Men han er, som sagt, ikke overbevist selv. I heimen har kona Gry aldri stilt spørsmål ved tidsbruken på Heimevernet. Kanskje tiden er inne for mer hjemmeoppgaver?

– De gliser i områdestaben og sier «du blir vel med videre du?». Alt til sin tid, tenker jeg. Jeg har et brennende forsvarshjerte og det forsvinner ikke. Hvis jeg ser det kommer folk bak som kan fylle rollen, blir det uansett lettere. Vi får se, smiler han.

1

SAMARBEID

Ordfører i Tokke, Jarand Felland (t.v) og rådmann John Kleiv vet hvem de skal kontakte hvis det skulle skje noe i bygda.

2

FELTVOGNER

Olav Aalandslid har selv kjøpt og pusset opp en Volvo felt og en MB som står i lagerhallen til HV-området.

3

ENGASJERT

Neste år har Aalandslid planlagt å slutte i HV, men utelukker ikke å forlenge kontrakten hvis det ikke kommer rette folk som kan ta over.

4

LAGERHALL

Tidligere var Aalandslid områdesjef for Vest-Telemark HV-område. Da var han med på å bygge lagerhallen område nå har som oppsettingssted.

– Kall det religiøst, kall det fanatisk, men det føles i alle fall godt å være en del av dette laget.

Tom Erik Wiklund

SAMMENSVEISET GJENG
Øverst fra venstre: Karl Emil Myrvold, Edvard Mølmen, Tom Erik Wiklund, Torbjørn Morten Lokken, Even Nordmo og Øyvind Berget. Nederst fra venstre: Mattis Vold og Peder Ravnekleven.

GODT SAMHOLD BEGYNNER MED SEKKEN

Det er en stund siden laget fra innsatsstyrke Grebe i Opplandske Heimevernsdistrikt 05 traff hverandre sist, men når de først møtes er det akkurat som om de så hverandre dagen før. Slik har det vært de siste 14 årene.

TEKST: Karoline Lillemo FOTO: Edvard Mølmen og Karoline Lillemo

Fem av dem har vært en del av laget siden HVs innsatsstyrker ble etablert i 2005, tre av dem begynte i 2017.

Sammen har de klare verdier og mål for hele tiden å bli bedre soldater og fungere optimalt som lag.

– Jeg må si at jeg synes det er kult at andre ser opp til oss. Vi er langt nær perfekte, og det er fortsatt langt før vi er i mål, men det at vi har denne typen forhold til hverandre innad i laget gjør at vi er veldig effektive. Det er ingen som står og klør seg i hodet og ikke vet hva han skal gjøre. Vi kjenner våre egne og hverandres roller såpass godt, sier lagfører Tom Erik Wiklund (40).

Det at arbeidsoppgavene utføres bra er med på å skape samhold innad i laget, og vice versa. Det at de kjenner hverandre godt og måten de trener på, med målet om alltid å bli bedre, har positive innvirkninger på utførelsen av oppdragene.

ANGRET SEG

Det er flere grunner til at så mange av dem har vært i dette laget siden innsatsstyrken ble opprettet for 14 år siden. For Ole Hangaard ble det i en periode mye skolearbeid og lite tid til overs. Det endte opp med at han ga seg i innsatsstyrken, men det tok ikke lang tid før han angret seg.

– De er jo på et vis familien min. Jeg gikk til troppssjefen, og etter fem minutter var jeg tilbake, sier Hangaard.

– Vi valgte selvfølgelig å ta han tilbake så raskt som mulig. Jeg er veldig fasinert over at veldig mange ikke vet hvor bra man egentlig har det, før man mister det. Så da får dette bli en liten pekefinger til dere som skulle vurdere å ikke fortsette, sier Wiklund etterfulgt av latter fra resten av laget.

DET BEGYNNER MED SEKKEN

Etter 14 år i Grebe er soldatferdighetene gode og det meste laget gjør går effektivt. Rutinene må sitte, og de må sitte bra, allerede fra den minste detaljen. Er ikke sekken pakket på riktig måte, blir det et forstyrrende element og kan til syvende og sist gå utover resten av laget. At samtlige har med seg det utstyret de skal ha til enhver tid skaper trygghet.

– Det hadde ikke gått dersom ikke alle åtte hadde hatt ønsket om å være den beste utgaven av en soldat, slik som vi har. Vi er i innsatsstyrken frivillig og når vi først er her skal vi gjøre det beste vi kan, og med det som utgangspunktet, så blir det bra. Det er nettopp det jeg synes er veldig flott med laget, sier Wiklund.

– Når vi blir veldig gode på enkeltmannsferdigheter i tilknytning til våpen, blir vi i tillegg flinke med tanke på sikkerhet. Vi er trygge både på oss selv og på hverandre. Det er når du får det fundamentet at det begynner å bli morsomt, sier Wiklund.

RELIGIØST SAMHOLD

– På kurs samarbeider vi tett med andre enn laget vårt. Da tenker jeg at dersom jeg yter mitt beste så faller det noe positivt tilbake på laget også. Selv om de ikke er rundt meg, så gjør jeg det litt for dem likevel, sier Even Nordmo (36).

Han deltok på et lagførerkurs hvor de fikk spørsmål om hvilket tema de brenner mest for.

– Noen nevnte skismøring, andre nevnte biler, men jeg presenterte laget mitt. Det kan godt hende at andre synes at det blir litt krampaktig, og nesten på grensen til komisk og religiøst, men da får det bare bli sånn, sier Nordmo og ler.

– Kall det religiøst, kall det fanatisk, men det føles i alle fall godt å være en del av dette laget, legger Wiklund til.

SOM ET PUSLESPILL

Edvard Mølmen føler seg utrolig heldig som har havnet i et lag med likesinnede soldater. Han har dokumentert lagets innsats gjennom årene i form av bilder, noe som resulterte i bildeboka «En vogn, åtte mann» for et par år tilbake.

FOTO: Knut Hummelvoll

Han sammenligner laget med et puslespill, bitene havnet på riktig plass. Han tenker ofte på hvilket forhold han hadde hatt til arbeidssoppgavene og menneskene dersom han hadde blitt plassert i et annet lag.

– Det er rart hvor bra alt har klaffet for min del. Da ønsker en å bevare det en har så godt som mulig. Jeg har en sterk tilknytning til disse soldatene selv om vi ikke treffes utenom Heimevernet så ofte, sier han.

De åtte soldatene har ikke veldig mange like personlighetstrekk, men de utfyller hverandre og det er kanskje derfor det klaffer så godt. Innad i laget har de også noen knep på lur som bidrar til samholdet.

– Det starter med små steg for å skape en god gruppekultur. Vi lager gjerne konkurranser mot andre som ikke vet at vi konkurrerer mot dem. Dersom vi skal være klart oppsatt

”

–Vi lager gjerne konkurranser mot andre som ikke vet at vi konkurrerer mot dem.

Even Nordmo

i bilen innen et visst tidspunkt skal vi være klare minst 15 minutter før. Ingen andre er klare, vi slo dem, men de vet ikke at det er en konkurranse. Vi får likevel en seier innad i laget, og det gir oss utrolig god øving til den dagen alvoret er ute. Dersom noen slår oss prøver vi på nytt og gir oss ikke før vi vinner, sier Nordmo lattermildt.

GLEDER SEG OVER ØVELSENE

De er alle enige om at det gode samholdet har ført til at de alltid gleder seg til neste øvelse. Det er heller ingen tvil om at det har vært en stor påvirkningsfaktor for både effektiviteten og motivasjonen deres.

– Øvelsene er som en ferie, noe jeg synes er så rart. Vi er på jobb og jobber hardt. Likevel er det avslappende å komme på øvelse, man kobler av på en helt annen måte. Det er ingen tvil om hvorfor vi er her; det er for å yte sammen, avslutter Mølmen.

TRENING:
Åmotkollen 1943. Per Røed
instruerer i «Battle Drill».

SABOTØRENE'S HEMMELIGE NETTVERK

– All sabotasje er teamwork. Det de gjorde var illegalt, og de var helt nødt til å stole på hverandre for å lykkes.

TEKST: Julie Hjermsstad FOTO: Julie Hjermsstad og privat/arkivfoto

Det sier Torstein Bjaaland som er svigersønn av Per Røed. Han har skrevet boka «Sabotøren. Historien om Per Røed og Milorgs ukjente motstandsgruppe Aks 13 000». Gjennom utallige frokoster på hytta i Risør har han blitt fortalt historier fra sabotasjeaksjonene under andre verdenskrig. Etter Røeds død i 1992 overtok Bjaaland en stor samling dokumenter, tegninger og beretninger fra sabotasjegruppen Aks 13 000.

Aks 13 000 ble ledet av Svein Blindheim og hans nestkommanderende Per Røed, og greide å gjennomføre 102 sabotasjeaksjoner uten å bli avslørt. Røed som opprinnelig var en ung ingeniør fra Jar, var med på planleggingen av de fleste aksjonene og ledet 25 av dem. Han var derfor den mest aktive sabotør i Norge under krigen.

– Han ble ofte kalt «gærningen fra Jar», fordi han var en veldig uredde fyr som også var svært aktiv i idretten. I sabotasjetida jobba han 15 timer i døgnet og hadde en finger med i spillet i nesten alle aksjonene, forteller Bjaaland.

NERVEPIRRENDE I HAKADAL

En av de mest omfattende sabotasjeaksjonene Milorg gjennomførte, var å sprengne 86 tyske tankvogner i Hakadal. På ordre fra Blindheim fikk Røed oppdraget om å skru sammen en plan for hvordan dette skulle utføres. I samarbeid med etterretning og samband, rekonoserte de området. Røed kom fram til at de trengte 50 kg sprengstoff og 86 tidsblyanter. Blindheim ønsket at tidsblyantene skulle innstilles på en halvtime, Røed ville ha to timer. Det ble 30 minutter. Aksjonen ble enda mer risikabel når sikkerhetspinnen på tidsblyantene måtte fjernes på forhånd.

I løpet av én dag kom sprengstoffet, våpen og tidsblyantene med fly fra England. Røed og gjengen frakta sprengstoffet til

Jar, hvor bombene skulle lages. Dagen etter satte de seg på Gjøvik-banen med sprengstoff i sekkene og nervene i høyspenn. Området med tankvognene var tidvis inspisert av tyske soldater, og laget måtte bruke én mann som måtte bevokte noen norske tømmerhoggere som bodde i et hus i området. Sabotørene venta til mørket senka seg før de plasserte bombene.

– Jeg husker da Per fortalte meg om denne aksjonen. Han ble helt svett for det var så nervepirrende. De var jo bare seks mann som skulle sprengne 86 tankvogner i lufta, forteller Bjaaland.

Sabotørene hadde 30 minutter på seg til å aktivere 86 tidsblyanter som skulle antenne sprengstoffet. I løpet av 25 minutter var alt gjort, gutta slapp fri tømmerhuggergjengen og løp i sikkerhet. Detonasjonene kom på rekke og rad. Sabotørene gikk deretter til fots mot Sørkedalen, en åtte timers tur.

– En slik aksjon krever mange støttefunksjoner. Etterretning, våpen og samband. Uten samband, kan du ikke drive krig, konstaterer Bjaaland.

Bjaaland forteller videre at folk flest trodde aksjonene som Aks 13 000 gjennomførte, ble gjort av engelskmenn og Linge-kompaniet. Røed fortalte at i etterkant av Hakadal-aksjonen gikk det historier om folk som hadde sett tusen engelske fallskjermjegere gjennomføre sprengningen av tankvognene.

– Det er én av grunnene til at det var lettere å være sabotør under krigen. Folk så syner og ryktene spredde seg. Gutta var flinke til å holde seg under radaren. Til og med foreldrene til Røed trodde han jobba som ingeniør på et kontor i Oslo, sier Bjaaland.

TILLIT MED «PIGGENE UTE»

I en skarp situasjon er det viktig å holde hodet kaldt og fokusere på arbeidet som skal utføres. Bjaaland forteller at sabotørene skulle egentlig bare gjennomføre maks to aksjoner per hode, men siden de var så få måtte de gjennomføre langt flere. Etter Hakadal-aksjonen var sabotørene totalt utpumpa fordi de hadde vært så intenst fokusert på oppgaven.

– De var meget redde under aksjonene. Per fortalte at de gikk inn i en boble, konsentrerte seg og «lukta» etter fienden. Det var helt avgjørende for sabotørene å stole på seg selv. Samtidig måtte de ha en voldsom tillit til hverandre. De var jo gjerne som ville være sabotører, sier Bjaaland.

Herman Høst (93) er den eneste gjenværende sabotør fra Aks 13 000 i Oslo-regionen (D13). Han minnes godt Per Røed og forteller at de kjente hverandre før Høst trådte inn i Milorg.

– Per var en veldig omgjengelig og utadvendt mann. Om jeg ikke husker feil så var det Per som vervet meg inn i Milorg.

Høst påpeker viktigheten av å kunne stole på laget sitt. Han var lagleder for åtte mann som han hadde kjent gjennom lengre tid.

– Jeg stolte fullt og helt på laget, samtidig som de stolte på meg. Man tillot seg ikke å stole på folk med tvilsomme synspunkter. Det opplevde jeg heller ikke som et problem da dette var vanskeligere for folk med større kontaktnettverk. Det var en fordel å kjenne færrest mulig, sier han.

Høst var med på fire sabotasjeaksjoner under krigen. Under en rekognosering i Sandvika opplevde han å bli skutt på av Statspolitiet. Tre mann i laget rekognoserte jernbanelinjen fra Sandvika mot Oslo for å se på muligheten for sprengning av transport av bensinvogner. Etter rekognoseringen, ventet de på en kafé i nærheten før de skulle ta toget tilbake til Oslo. Så kom Statspolitiet inn.

– De ville se hva vi hadde i sekken som var fylt med sprengstoff og sprengningsmaterieell. Vi forsto at vi måtte prøve å komme unna. Statspolitiet skjøt mot oss i det vi løp mot døra. Jeg slapp unna, mens de to andre ble såret. En av de sårede ropte etter meg, så jeg løp tilbake og fikk ham unna. Den tredje ble tatt av Statspolitiet, og begge to ble innlagt på sykehus.

– Hvilke følelser ble satt i sving under aksjonene?

– Jeg har ofte tenkt «var jeg ikke fryktelig redd?». Likevel var den dominerende følelsen å gjennomføre, og det var jeg alltid veldig tent på, forklarer Høst.

Bjaaland forteller at Røeds eget lag holdt sammen i etterkrigstida. Mange kjente hverandre gjennom idretten før krigen. Hovedkjernen i Aks 13 000 var folk fra arbeiderstrøk i Bærum og Høvik. Det var de som var mest motivert. Nettverket hadde alt å si, og

Vi forsto at vi måtte prøve å komme unna. Statspolitiet skjøt mot oss i det vi løp mot døra.

Sabotør fra Aks 13 000, Herman Høst

det måtte ikke komme ut under noen omstendigheter hvem de var og hva de holdt på med. De brukte dekknavn og Per Røed ble kalt «Jan». Sabotørene kunne få hjelp av folk utenfor Aks 13 000. Det var etterretningens oppgave å skaffe riktige kontakter.

Bjaaland forteller at Røed alltid hadde piggene ute når han ble kontakta av folk han ikke kjente.

– Per ble kontaktet av en venn som dreiv en illegal avis i Trøndelag. Han ønsket at Per skulle snakke med en tredjeperson om motstandsarbeid i Oslo. Under møtet skjønte Per med en gang at her var det noe muffens, og det var det jo virkelig.

Personen var Ivar Grande, nestkommanderende til Henry Rinnan, den største torturisten i norsk historie.

RESPEKT FOR HEIMEVERNET

Bjaaland har brukt fire år på å skrive boka «Sabotøren». Han har leita fram 140 navn på folk som deltok i en eller flere sabotasjeaksjoner. Han mener at Aks 13 000 har kommet i skyggen av Linge-kompaniet og at Milorg har blitt holdt på en armlengdes avstand.

– Boka er først og fremst en heder til alle sabotørene. Det var også mange kvinner som risikerte mye

ved å være ordonnanser, sekretærer og tilby dekkleiligheter. Dette er en hyllest til alle som risikerte livet for en god sak.

Heimevernet ble oppretta 6. desember 1946 etter erfaringer fra krigen. Selv om Bjaaland selv aldri har vært i tjeneste i Forsvaret, har han mange tanker om hvordan det fungerer i dag. Forfatteren fremhever spesielt kompetansen heimevernssoldatene har.

– En voldsom styrke i Heimevernet er nettverket blant soldatene. De kjenner teigen de trener i, og har så god lokalkunnskap at de kunne enkelt blokkere en vei ved å kontakte en tømmerhogger i området, sier han.

Bjaaland hjelper oberstløytnant Geir Arild Høiland med å skrive en bok om «Stay Behind». Der kommer det fram at på 1950-tallet uttrykte sovjetiske generaler en enorm respekt for det norske Heimevernet. Bjaaland forteller at rosen var spesielt retta mot god bakkekontroll og nettverk. Han mener Heimevernets evne til å improvisere og bruke kontakter har stor slagkraft.

– Jeg kjenner mange som har gleda seg til repetisjonstjeneste og reint forsvarspolitisk sett, ville det vært utrolig synd om Heimevernet forsvant, avslutter han.

1

FRA «ØRNEREDET»
En inntrenger (Per Røed) visiteres av Rolv Enge og Torgils Oldgard.

2

PARADEMARSJ
Per Røed i spissen for aksjonskarer fra Aks 13 000.

3

SLO TIL
Aks 13 000-sabotørene sprengte arkivet i Arbeidstjenestens kontor i Pilestredet 10.

4

SAMBAND
Per Røed prøver radiosambandet.

ANSVAR HANDLER IKKE BARE OM Å GÅ FORAN I EKSTREME SITUASJONER, DET HANDLER OGSÅ OM Å GÅ FORAN I HVERDAGEN.

FORSVARET HAR NULLTOLERANSE FOR TRAKASSERING OG UPASSENDE OPPFØRSEL.

Vi er satt til å forsvare grensene våre, da må vi også kunne forsvare våre medsoldaters og kollegaers grenser. Vi har et felles ansvar for å bidra til en god kultur, ved å vise respekt og ta ansvar for hverandre. Hver eneste dag.

FORSVARET
For alt vi har. Og alt vi er.

ETABLER OG VEDLIKEHOLD RELASJONER

Nærhetsprinsippet er en viktig del av nettverkstenkingen i HV. Nettverkene må bygges og vedlikeholdes helt ned til HV-områdene og innsatsstyrkene, skriver sjefssersjant i Heimevernet, Guttorm Bental.

TEKST: Guttorm Bental FOTO: Tore Ellingsen

Heimevernet ble opprettet av Stortinget 6. desember 1946. Det var et behov for å videreføre personell, kompetanse og materiell fra MILORG i organiserte former. Det mange ikke er klar over er at det under krigen eksisterte både en MILORG og en SIVORG.

YTE MOTSTAND

Oppgaven til SIVORG var å understøtte den militære motstanden fra det sivile samfunnet, eller sagt med andre ord bygge forsvarsvilje og evne til å yte motstand i befolkningen. Eksempler på oppgaver var å gi ut paroler og illegale aviser, organisere transport og tilfluktssteder, utarbeide pass og andre nødvendige dokumenter, samt være klar til å organisere streiker og annen motstand i befolkningen.

SIVORG ble allerede høsten 1945 gjort om til Landsrådet for Heimevernet. Det skjedde før Heimevernet formelt ble

innstiftet. Erfaringene fra krigen hadde vist hvor viktig det er i en slik situasjon at hele samfunnet står sammen i motstandskampen. Oppgaven til landsrådet er i hovedsak å fremme samarbeidet mellom HV og det sivile samfunnet.

TOTALFORSVARET

Etablering av Heimevernet og landsrådet ble starten på utviklingen av det tradisjonelle totalforsvarskonseptet. Tanken er at dersom vi skal lykkes med beredskapsarbeid, må alle tilgjengelige ressurser og etater kjenne hverandre og være samtrente. Det norske samfunnet må være klar til å brette opp ermene sammen.

Heimevernet er fortsatt en nettverksorientert organisasjon. Vi fungerer som limet mellom forsvarsmakten og det sivile samfunnet. Heimevernets styrke ligger i at vi kombinerer militær og sivil kompetanse med lokal kunnskap. Nettverkene gir oss bedre forutsetninger for å støtte

det sivile samfunnet. Det forsterker også vår evne til å løse våre primære oppgaver i krise og krig gjennom tilgang på informasjon og ressurser.

NÆRHETSPRINSIPPET

Et sentralt prinsipp for krisehåndtering er nærhetsprinsippet. Det innebærer at kriser organisatorisk skal håndteres på et lavest mulig nivå. Den som har størst nærhet til krisen vil vanligvis være den som har best forutsetninger for å forstå situasjonen og som dermed er best egnet til å håndtere den. I tillegg vil den som er nærmest krisen også ha best forutsetninger for å reagere raskt nok.

Nærhetsprinsippet er en viktig del av nettverkstenkingen i HV. Nettverkene må bygges og vedlikeholdes helt ned til innsatsstyrkene og HV-områdene. I områdene er det områdesjefen som er ansvarlig for at lokale nettverk bygges og at relasjoner etableres og vedlikeholdes.

BRANN

Rundt 7000 mål brant ned og flere hundre mennesker måtte evakueres da det brant i Sokndal i april i år. Heimevernssoldater slapp det de hadde i hendene for å delta i slukningsarbeidet.

TEKST OG FOTO: Tore Ellingsen

Heimevernssoldatene møtte i grålysningen onsdag morgen 04.00, men de ivrigste kom rett etter det første forvarslet ble sendt ut kvelden før. Første soldat på plass var Kjell Morten Skåland. Som tidligere innsatsstyrkesoldat er han vant med å slippe alt han har i hendene og stille opp når han får varsel fra Heimevernet.

– Jeg valgte å følge tidligere erfaringer om å møte umiddelbart etter at ordre var sendt ut. Jeg ville være til stede hvis område-

sjefen eller befalet trengte avlastning, hjelp til å organisere eller støtte, forteller han.

EVAKUERING

Tidligere samme dag var situasjonen uoversiktlig i Sokndal kommune, og det brant mange forskjellige steder kommunen. Flammene nærmet seg bebyggelsen. Flere hus og hytter ble evakuert, og sterk vind gjorde slokningsarbeidet vanskelig. Områdesjef i Dalane HV-område Karl Inge Nodland sendte tidlig

sin etterretningsoffiser til rådhuset i Sokndal. Han er bosatt i kommunen og kjenner området godt.

– Vi hadde løpende kontakt, slik at jeg var orientert om utviklingen, både på rådhuset og ute i felten. Dette er HVs egenart og i denne type situasjon ser vi viktigheten med lokalkunnskap, forteller kaptein Nodland.

FORVARSEL

Brannen fortsatte å øke, så på kvelden sendte områdesjefen ut et forvarsel til mannskapene ved hjelp av distriktets UMS varslingssystem. Omtrent samtidig dro han til kommandoplassen til innsatsledelsen i rådhuset.

– Jeg hilste på alle og fortalte litt om hva Heimevernet kunne bidra med. Jeg trengte egentlig ikke mer innsalg enn tilstedeværelse. Det brant bokstavelig talt under beina våre, forteller han.

Fra bygningen innsatsledelsen holdt til i, kunne man se flammene og det luktet stramt av røyk.

– Hvor fort kan du stille med mannskap?, var spørsmålet jeg fikk.

Jeg minnet innsatsleder om at bistandsanmodning må sendes til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) før endelig innkalling. Distriktssjefen i HV-08 og operasjonssentralen til distriktet var på ballen hele tiden og purret på FOH for å få svar så fort som mulig, slik at innkallingen ble sendt ut, sier han.

Mens de ventet på at bistandsanmodning skulle bli godkjent fikk de på plass sjefssersjant og troppssjef for det første innrykket. Da anmodningen ble godkjent var alt klart for å kalle ut mannskapene med SMS.

UNDERLAGT SIVILFORSVARET

Det var etter denne meldingen Kjell Morten Skåland slapp det han hadde i hendene og møtte opp.

– Oppgaven som vi fikk i første beordring, var å støtte Sivilforsvaret med mannskap. Vi ble underlagt lagførere i Sivilforsvaret som hadde fått ansvar for ulike sektorer som skulle observeres eller slukkes. I vår sektor var det meget ugunstig terreng, ukontrollert ild og sterk vind. Jeg og min makker tok styringen ved å aktivt oppsøke brann, som brann-

menn de første 12 timene. Vi fikk opplæring på stedet, blant annet om hvordan man kobler opp slangesystemene. Andre beordring var å støtte etterslukking og observering av sektorer som hadde hatt røykutvikling etter endt slukkearbeid tidligere i uken.

Slukking av skogbrann og støtte til det sivile er ikke primær oppdraget til Heimevernet. *Så hva tenker soldatene om å bli brukt til slike oppdrag?* Kjell Morten Skåland har sterke meninger om det.

– Dette er helt rett bruk av militære ressurser. Bruken av soldater vil kunne belyse nytten av en slik viktig ressurs, ut mot de sivile etater, så vel som sivilbefolkningen. Ved å kunne støtte opp om nærmiljøet og folket vil vi kunne «avvæpne» potensielle arbeidskonflikter og den berømmelige dårlige holdningen som flere i det sivile har ovenfor HV. Jeg synes at dette var meget nyttig og verdiskapende oppdrag. HV-områdene er en kjemperessurs som bør brukes mer, sier han.

GJØDSELSVOGN

Dalane HV-område hadde totalt 118 soldater ute, med cirka 25 mann på fem rotasjoner. I tillegg hadde de soldater som deltok i sine sivile jobber, blant annet tre lokale brannfolk og en bonde som brukte gjødselsvogna si i slukkearbeidet, samt noen som var i kommunalt beredskap. Områdesjef Nodland er svært fornøyd med oppdragsløsningen til soldatene sine.

– Det som gjorde oppdraget ekstra bra var samarbeidet med alle de ulike etatene og avdelingene, samt kommunen. En utrolig innsats av samtlige, meddeler Nodland.

1
SJEFEN
Kaptein Karl Inge Nodland i kommandoplassen til innsatsledelsen, i rådhuset.

2
SIVILFORSVARET
Soldatene til Dalane HV-område ble fordelt i soner der de opererte sammen med Sivilforsvaret.

3
BRANNVESENET
Heimevernssoldatene samarbeidet med brannvesenet under slokningsarbeidet.

BEKLEDNING

Under skogbranner er det viktig med rett bekledning. Tidligere HV-soldat, Bent Høgemark er stasjonsmester og innkjøpsansvarlig hos Rogaland brann og redning IKS, og gir de beste tipsene med tanke på bekledning ved brannslukking:

- Feltbuksa og feltjakka Heimevernet har utlevert er veldig bra å bruke. De er i tykk bomull så de gir noe beskyttelse.

- Regnklær og lignende klær som kan smelte bør ikke brukes. De gode gamle feltstøvlene er suverene. De støtter opp ankene i røft terreng og tåler en del.

- Alle bør ha med stridssekken sin. I den bør det være klesskift ettersom man fort blir gjennomsvett i løpet av dagen. På kvelden kan det bli kaldt så derfor er det lurt med ullundertøy.

- Av utlevert verneutstyr bør dere ta med vernebriller, så dere slipper å få glør på øyet. Ta på hansker på hendene for å unngå rifter og blemmer.

- I sekken bør det også være godt med vann, litt mat, sanitetsutstyr og kanskje noen nøtter og energidrikk.

TAKKNEMLIG

Ordfører i Sokndal kommune, Trond Arne Pedersen, kjenner godt til Heimevernet siden han har vært en del av styrken i flere år.

– Det å kjenne befal og soldater gjør det enkelt både å samarbeide godt, samt å unngå misforståelser. Det gikk veldig bra i Sokndal, det var en utrolig flott innsats av HV og et svært godt samarbeid med både kommune og de andre aktørene. Jeg fikk en personlig og rørende melding fra en HV-soldat som var stolt og takknemlig for at han fikk være med.

Nå vil jeg benytte anledningen til å returnere takknemligheten til dere alle – tusen takk for innsatsen, og for at vi alltid kan regne med dere!

LØSNINGENE LIGGER I NETTVERKET

– Den jobben jeg har i dag, dreier seg kun om en ting, og det er nettverket.
Kort og godt nettverksbygging i det daglige.

TEKST: Ola K. Christensen FOTO: Torgeir Haugaard og NATO

Ketil Olsen, med fartstid som sjef for HV-staben og i en periode også fungerende generalinspektør for Heimevernet, er sjef for Militærmisjonen i Brussel (MMB) og Norges militære representant i NATOs militærkomite. 59-åringen, med grad av viseadmiral og med kontor i alliansens hovedkvarter, bruker naturlig nok mye av sin tid på å pleie sine allierte kolleger.

29 LIKESTILTE

Selv om ett av viseadmiralens oppdrag – både fra forsvarssjefen og fra politisk ledelse i Norge – er å holde en særlig kontakt med de tyngre medlemslandene som USA, Storbritannia, Nederland, Tyskland samt Frankrike, er det essensielt for ham å pleie kontakten med også andre allierte.

Med andre ord tilbringer nordmannen mye tid med nasjonale representanter fra medlemsland både lenger øst og lenger syd for å etablere eller opprettholde nettverket.

– I NATO er vi 29 medlemmer på samme nivå. Det er viktig å ha god kontakt bredt. En gruppe med smånasjoner i NATO kan også få til ting, poengterer Ketil Olsen.

– Jeg ser jo noen av mine kolleger som i sin nettverkspleie bevisst bare plukker ut enkelte «store» allierte, som briter og amerikanere, som de står og snakker med borte i et hjørne. For meg er det imidlertid like viktig å snakke med eksempelvis kroatene og med albaneren, fordi nettverket er stort og må være stort.

UFORMELLE MØTEPUNKT

To ganger i uken deltar han i militærkomiteens møter, hvor de formelle beslutningene tas. Men løsningene på de ulike sakene som komiteen behandler, finner han altså i NATO-nettverket; gjennom den uformelle kontakten med allierte nasjonale representanter i det daglige.

Nettverket bygger han blant annet ved å delta på ulike sammenkomster, både ved å finne ulike arenaer og samtidig også selv arrangere de arenaene, og viseadmiralens kalender forteller at arbeidsdagens hans ofte gjerne går over i både kveld og i natt, før den er over.

SOSIALANTROPOLOGI

I det store og det hele er det å omgås mennesker noe som alltid har ligget hans hjerte nært, uansett tjeneste til vanns og til lands, det være seg som sjef på en missiltorpedobåt, som vaktsjef på et sjøoperasjonssenter eller med langtidsplanlegging i et forsvarsdepartement. Kanskje ikke så rart han liker mennesker, ettersom den unge sjøkrigsskolekadetten i sin tid blant annet hadde sosialantropologi og organisasjonsteori på timeplanen.

– For meg har det vært en støtte opp igjennom, dette med kunnskap om hvordan samhandling virker mellom mennesker. Det er noe jeg har tatt med meg hele livet mitt og som jeg er opptatt av og interessert i, forteller MMB-sjefen.

MENNESKEKUNNSKAP

For når man representerer sitt hjemland i NATOs øverste besluttede militære organ, er det nok ingen ulempe med litt menneskefag i den personlige ballasten. For i tillegg til den fagmilitære profesjonen, kommer man også langt med en smule diplomatisk tilnærming overfor 28 vidt forskjellige allierte.

– Å etablere samt opprette tillit handler ikke minst om evnen til å snakke med folk – også gjennom den militære profesjonen med vekt på respekt, ansvar og mot. Det å kunne snakke med folk og samtidig holde bakdøra åpen er viktig, for du må gjerne være uenig, men du må ikke lukke bakdøra.

– Samtidig så er det den evnen til å kunne stå og pludre med folk, å sitte ved siden av en «nasjon» på bussen når vi er på tur og hvor man ofte sitter et par timer sammen, ja det er nettverksbygging, fremhever viseadmiral Ketil Olsen, som ser tilbake på tiden i Heimevernet med stor glede.

UNIK

– Det tar jo veldig kort tid å bli glad i Heimevernet, fordi at samholdet – det er jo det som gjør sterkt – som vi sier i NATO også: «Strong together», det tror jeg kanskje er noe av det mest fascinerende med HV – i tillegg til all den unike sivile kompetansen i kombinasjon med grunnleggende «grønne» ferdigheter. For ikke å forglemme det lokale nettverket!

HVs FØRSTE MØTE MED F-35

Hva har egentlig et høyteknologisk kampfly til felles med «naboen din»?

TEKST: Marie Brudevold FOTO: Kristian Kapelrud

–Det er noe kontrastfylt i det første møtet mellom HV-soldaten og luftrommets voldsomme vokter, selv om vi gjennom dagen har lært at kontrasten ikke nødvendigvis er så stor. Vi er tross alt kollegaer som skal jobbe sammen – for det samme.

Marie Brudevold

FAKTA

- Per nå har Norge mottatt 22 kampfly
- 15 fly på Ørland hovedflystasjon (september) og syv fly på Luke Air Force Base
- Initiell operativ i slutten av 2019
- Deployerer til Island i 2020
- Overtar QRA beredskap på Evenes fra 2022
- Fullt operativ i løpet av 2025

-Du skal skrive om F-35? For Heimevernet...?

Der har vi den, tenkte jeg. En beskrivende intro til en sak om en kombinasjon noen – etter reaksjonen å dømme – anser som helt fjern; Norges nye kampfly og den vernepliktige mannen og kvinnen i gata. Heimeverns soldaten.

For hva har egentlig et kampfly til flere hundre millioner kroner, med svært avansert teknologi og en overlegen stridsevne, til felles med «naboen»? **Hva betyr en HV-soldat for et F-35?**

Svaret kommer kjapt når Heimevernet besøker Luftforsvaret en torsdag i august; **alt**.

SUVEREN I LUFTA – SÅRBAR PÅ BAKKEN

– Kampflyet har ingen funksjon uten beskyttelse, er noe av det første sjef 132 Luftving, Øivind Gunnerud, sier til de fremmøtte soldatene fra Austrått HV-område (HV-12).

Han viser med det til en av Heimevernets viktigste oppgaver; vakthold og sikring av viktige militære og sivile objekter. For F-35 er det helt avgjørende at den oppgaven blir ivaretatt, for som Gunnerud sier videre; -F-35 er suveren i lufta, men sårbar på bakken. Det er der dere kommer inn. Det er der HV kommer inn.

Vi befinner oss på Ørland hovedflystasjon, som ligger i ansvarsområdet til Austrått HV-område.

Formålet med besøket er å bli bedre kjent med Norges nye militære kapasitet, som organisatorisk sett tilhører Luftforsvaret – men som i praksis er en ressurs for hele Forsvaret. For å kunne levere kampkraft og utnytte det fulle potensialet i F-35, er de flygende beistene helt avhengig av hele Forsvaret. Noe våre kollegaer i luften ikke kunne understreke nok da vi var der. Det hjelper ikke å bare anskaffe det råeste av det råde innen luftforsvar; mennesker, organisasjon, konsepter og kompetanse må heves opp til samme nivå. Ikke at HV nødvendigvis skal opp på et 10 000 fot høyt nivå, men her nede på bakken må vi øve sammen, snakke sammen og finne ut hvordan vi gjensidig kan støtte hverandre med både utstyr og personell. Når det gjelder det sistnevnte; dialogen, er vi allerede godt på vei.

«EYES ON THE GROUND»

Luftforsvaret skal levere luftmakt på rett sted til rett tid med rett effekt. Heimevernet er overalt – alltid. Kombinasjonen av de to mantraene – og det faktiske samvirket mellom forsvarsgrenene, gir oss en god grunn til å sove godt og trygt om natten. Ståle «Steel» Nymoen skvadronssjef 332 skvadron, piloten som kjenner kampflyet på kroppen og som følger oss under resten av besøket vårt på Ørland, sier at «overalt alltid» jo er den beste designen for å innhente informasjon.

For F-35 er ikke bare avhengig av den nevnte

beskyttelsen vi leverer, den trenger også etterretning.

Tidligere i år deltok soldater fra Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16 (HV-16) på øvelse Bold Quest, i regi av Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Øvelsen fant sted i Norge og Finland, og var en såkalt konsept- og eksperimentøvelse hvor hensikten var å teste ut ny teknologi. Under øvelsen kunne soldatene enkelt sende informasjon til FOH via en applikasjon på mobiltelefonen. En slik løsning bidrar til både raskere kommunikasjon av stridsviktige meldinger, og en økt operativ effekt. Får vi Heimevernets unike lokalkunnskap og viktige observasjoner kjapt opp til cockpiten på et F-35, har vi i praksis 40 000 «ekstra sensorer» på bakken – i tillegg til kampflyets egne. Og de er det heller ikke få av. De nye flyene har en betydelig forbedret sensor kapasitet som gir pilotene en mye bedre situasjonsoversikt. Dette kombinert med «eyes on the ground» gir en vanvittig informasjonsoverlegenhet. Ikke bare den ene veien, for informasjonen går både opp og ned; det flyene innhenter selv, deles også med luft-, sjø- og bakkestyrker. Med oss. Med «naboen din» som kler seg i grønt noen dager i året. Er det fortsatt noen som lurer på hva F-35 gjør i et heimevernsblad..?

EN DEL AV HELHETEN

Etter presentasjoner og lunsj tar Ståle «Steel» oss med ut til hangaren hvor vidunderet står. Eller beistet, som jeg heller vil beskrive det som. Kampflyet er like imponerende som vi har fått inntrykk

av gjennom mediens mange oppslag. Og det er noe kontrastfylt i det første møtet mellom HV-soldaten og luftrommets voldsomme vokter, selv om vi gjennom dagen har lært at kontrasten ikke nødvendigvis er så stor. Vi er tross alt kollegaer som skal jobbe sammen – for det samme.

Norge er en liten nasjon med begrenset militær kapasitet. Derfor trenger vi kapasiteter som kan reagere raskt, forflytte seg med stor hastighet, som kan gi situasjonsoversikt og gi militær effekt der det trengs, når det trengs. Med Ørland som base kan de nye kampflyene hevde daglig suverenitet over hele vårt lille land. Et F-35 med alle sine funksjoner, muliggjør operasjoner for andre forsvarsgrener. En heimeverns soldat som sikrer basen muliggjør den muligheten. Og det gjør noe med motivasjonen hos de som skal stå her nede på bakken.

Når programmet for dagen har tatt slutt, og vi har takket Luftforsvaret for en solid introduksjon til våre nye kampfly, overhører jeg samtalen mellom soldatene fra Austrått HV-område. Det å få innblikk i hva de faktisk bidrar med, og viktigheten av den jobben de gjør, gjør at de føler seg som en del av noe større. At det de gjør betyr noe. Kanskje spesielt når viktigheten av HV understrekes av Luftforsvaret, og ikke bare av oss selv. Vi bærer kanskje forskjellige varianter av en uniform, men flagget på skulderen er det samme. Målet er det samme; forsvare Norge og norske verdier. Det er fellesnevneren mellom et høyteknologisk kampfly og en heimeverns soldat.

1

F-35
Norge har 12 F-35 på Ørlandet hovedflystasjon og sju fly på Luke Air Force Base i USA.

2

MÅLDATA
Under øvelse Bold Quest tidligere i år testet HV en app der de sendte informasjon direkte til Forsvarets operative hovedkvarter, som igjen sendte ut kampflyene for å ta ut mål på bakken.

3

SAMVIRKE
Sju soldater fra Austrått HV-område deltok da Luftforsvaret viste frem kampflyet F-35.

(F-35)

Fremtidens kampfly

F-35 omtales ofte som det råeste av alle moderne kampfly. Her er noen av egenskapene som plasserer Norges nye kampfly i en klasse for seg selv.

BREMSESKJERM

De norske flyene utstyres med en bremseskjerm som monteres mellom halerørene. Skjermen gir flyet muligheten til å operere på kortere og glattere rullebaner, som det er mange av i Norge.

VÅPENPLASSERING

F-16

UTVENDIG

F-35

INTEGRERT
STEALTH-MODUS

TOPPFART

1,6

MACH

1931 km/t
(med våpen)

Trondheim

392 km

Oslo

12,2

MINUTTER

COCKPIT

Flyets cockpit er en vesentlig oppgradering fra andre kampfly og omtales som «romslig» av pilotene. Det er imidlertid kun plass til én pilot, og derfor flyr du alene allerede første gang du sitter bak spakene.

MOTOR

Flyet har bare én motor, men til gjengjeld er den en av verdens kraftigste med en skyvekraft på 40 000 pund. Like fullt omtales maskinen som en «lavsignatormotor» fordi den er vanskelig å oppdage for varmesøkende sensorer.

FORM OG FARGE

Både formen på flyet og «malingen» er med på å gi flyet ekstremt lav radarsignatur.

VÅPEN

Standardvåpnene bæres innvendig, noe som er med på å gi flyet lav radarsignatur. Det norskutviklede missilet Joint Strike Missile er spesialdesignet for å passe inn i F-35.

KAMERAER

Seks kameraer og en rekke sensorer gir piloten svært god oversikt. Ser piloten rett ned, ser han eller hun bakken via kameraet under flykroppen. Kameraene gjør piloten i stand til å se 360 grader rundt flyet – også om natten.

RADAR

APG-81 er navnet på den spesialutviklede radaren som kan følge flere mål i luften og på bakken samtidig. Systemet kan også brukes til å påvirke fiendens radar slik at F-35 blir enda vanskeligere å lokalisere.

---

629 DAGER I HEIMEVERNET

Eirik Kristoffersen sier han vil savne engasjementet og dugnadsånden han har møtt i Heimevernet, men først og fremst vil han savne menneskene når han overtar som sjef i Hæren.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Øystein Vårdal, Sunniva Skarsvåg og Karoline Lillemo

---

Det gjenstår masse å gjøre i Heimevernet, men Hæren har større utfordringer akkurat nå, sier Eirik Kristoffersen. Han legger ikke skjul på at han motiveres av oppgavene som ligger foran han som sjef for Hæren og tror kunnskapen han har fått gjennom Forsvarets spesialstyrker og Heimevernet vil komme godt med når han om kort tid endrer kontoradresse til Bardufoss.

– Jeg så forresten igjennom møtekalenderen min og jeg la merke til at mange møter var lagt til Oslo. Jeg har allerede gitt beskjed om at det er på Bardufoss jeg skal være, så da får møtene legges dit, smiler han.

UTRETTET MYE

Når vi møter Eirik Kristoffersen, er kontoret i gulbrakka på Terningmoen ryddet og brigader Elisabeth Gifstad Michelsen har overtatt sjefsansvaret. Selv har han lånt seg et gjestekontor i 2. etasje og har bedre tid enn på lenge. Nok tid til å reflektere over de 629 dagene som er gått sin han overtok som sjef Heimevernet i 2017. Han var spent da og han er spent nå. Utfordringene står i kø, men selv håper han å etterlate et heimevern som er bedre enn det han overtok.

– Det var allerede en positiv utvikling i Heimevernet da jeg overtok, så den måtte vi ta tak i og forsterke. I dag har vi klart å øke antall beredskapsklare avdelinger betraktelig og vi har fått

til årlig trening for alle. I tillegg har vi fått fokus igjen på grunnleggende soldatferdigheter og ikke minst har vi klart å få på plass en førstegangstjeneste for HV i Finnmark, sier han. Han trekker også frem det gode samarbeidet med Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og Forsvarets personell- og vernepliktsenter (FPVS). Begge har vært avgjørende i arbeidet med å ta Heimevernet videre, mener han.

– Det har vært stor forståelse i FLO for det Heimevernet trenger og FPVS har tatt tak i Heimevernets behov for å fylle opp strukturen med blant annet direkteoverføring av soldater fra førstegangstjenesten i Garden og GSV. Vi har fått til enklere måter å tilsette folk på både i produksjonsstrukturen (ansatte) og i styrkestrukturen, sier han.

MENNESKENE

Da Kristoffersen overtok i 2017 la han umiddelbart ut på en norgesreise for å møte Heimevernet der de er. Det han møtte både overrasket og begeistret. Kristoffersen er ikke den første hæroffiseren som har blitt begeistret, overrasket og sjarmert i møte med Heimevernets struktur. Hans forgjenger, generalmajor Tor Rune Raabye, kalte dertil tiden i HV for en dannelsesreise og Kristoffersen sier det først og fremst er menneskene og engasjementet han kommer til å savne.

– Jeg vil savne viljen folk har til å se utfordringer i alle problemer

1

2

1

ÅRLIG TRENING
Antall beredskapsklare avdelinger har økt betraktelig de to siste årene, og det er nå årlig trening for alle HVs soldater.

2

GRUS
Kristoffersen har prioritert grunnleggende soldatferdigheter som noe av det viktigste for Heimevernet de to siste årene.

3

DIREKTEOVERFØRING
Soldater fra Hans Majestetets Kongens Garde og fra Garnisonen i Sør-Varanger har blitt direkteoverført til HV det siste året.

4

FØRSTEGANGSTJENESTE I HV
I juli startet HV opp førstegangstjeneste i Finnmark for å fylle HV-strukturen i HV-17.

3

4

og dugnadsånden som er helt ubetalelig. Dette driver Heimevernet videre og den må opprettholdes, sier han.

HÆR OG HEIMEVERN

Kristoffersen har hele tiden sagt at Heimevernet må slåss med det de har og at det vi har, må virke. Dette er noe han kommer til å ta med seg over til Hæren.

– Hvordan Heimevernet skal utvikle seg videre jobber Forsvarets forskningsinstitutt med akkurat nå. Noen i Heimevernsstaben jobber med det fagmilitære rådet, men alle vi andre har hatt fokus på å få beredskapsklare avdelinger og å sørge for at det vi har må virke.

Dette er et prinsipp og en kunnskap jeg tar med meg over til Hæren, sier han.

Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR) legges frem senere i høst og Kristoffersen sier Heimevernets bidrag i den prosessen har vært grundig, men nøkternt. Derimot har han forventinger på vegne av Hæren.

– Det er en klar forventning fra min side om at Hæren styrkes i det fagmilitære rådet. Hæren må ha en stor nok struktur til å kunne løse oppgaver hjemme, men også ute der det er behov. Da må vi se på hva vi kan gjøre nå for å få mest mulig operativ effekt ut av det vi har, og hva vi trenger gjennom en ny langtidsplan.

VÅPEN SKAL BEHANDLES MED RESPEKT. DET SKAL MEDSOLDATER OGSÅ.

FORSVARET HAR NULLTOLERANSE FOR TRAKASSERING OG UPASSENDE OPPFØRSEL.

Vi er satt til å forsvare grensene våre, da må vi også kunne forsvare våre medsoldaters og kollegaers grenser. Vi har et felles ansvar for å bidra til en god kultur, ved å vise respekt og ta ansvar for hverandre. Hver eneste dag.

FORSVARET
For alt vi har. Og alt vi er.

STEMMER KARTET MED LENDET?

I dette «lynkurset i kart og kompass» lærer du enkle teknikker som gir deg full kontroll på kartet, deg selv og lendet. Med denne kunnskapen leder du laget på flankemarsj og familien på fisketur.

TEKST: Rune Haarstad FOTO: Kristian Kapelrud

Elektroniske kart på mobilen og GPS på klokka er fint å ha. Men de erstatter ikke grunnleggende forståelse for kart og kompass, sier Marius Rosøy, operativ leder for hjelpekorpsene i Trøndelag.

– Dyktig med kart og kompass blir man ved øvelse. Ta med kompasset og kartet på selv de små turene, tren på bruken i kjente omgivelser. Bruk av kart og kompass gir en ekstra dimensjon til alle turer. Barn lærer dette enkelt og synes turene blir mer interessante, poengterer Rosøy.

For soldater i Heimevernet er felles situasjonsforståelse på felles kartblad helt avgjørende for en militær operasjon.

GPS-jamming, elektromagnetiske pulser (EMP) slår ut alt det fancy utstyret vårt. Da er kompass og kart gull verdt.

Under fjorårets NATO-øvelse Trident Juncture ble 1.6 millioner kart delt ut til troppene.

Major Asbjørn Singstad er sjefen for redningshelikoptrene på Ørlandet (330 skvadron), og har deltatt på mange søk.

– Forhold dere til fjellvettreglene og lær dere kart og kompass, er hans overordnede råd.

Senere i artikkelen forteller han hvordan du enklere blir funnet av redningshelikopter om uhellet skulle være ute.

Å ORIENTERE KARTET

Hver gang du leser kartet, snur du det mot nord.

Dette kalles å orientere kartet og lendet stemmer faktisk med kartet.

1. Hold kartet vannrett foran deg
2. Se deg rundt i terrenget og finn noen tydelige detaljer som elver og fjell.
3. Drei kartet til det ligger samme vei som terrenget

Oppover på kartet er alltid nordover i terrenget. Er du i tvil, bruker du kompasset. Den røde enden av kompassnåla peker alltid nordover.

KOMPASSKURS PÅ 1-2-3

Legg langsiden på kompasset langs ruten du skal bevege deg på kartet. Med retningspilen mot målet.

Vri kompasshuset til strekene i kompasshuset matcher med de nord-sydgående linjene på kartet og N'en på kompasshuset peker mot nord.

Løft kompasset opp fra kartet, horisontalt, rotér kompasset til nord-pilen ligger inne i sitt avmerkede felt. Retningspilen forteller deg hvilken retning du skal gå.

OMRÅDESERSJANTENS TIPS:

– Noter deg gradetallet på skiva når du har funnet kursen. Da vil du enkelt kunne stille det tilbake om du er uheldig og kommer borti kompasset.

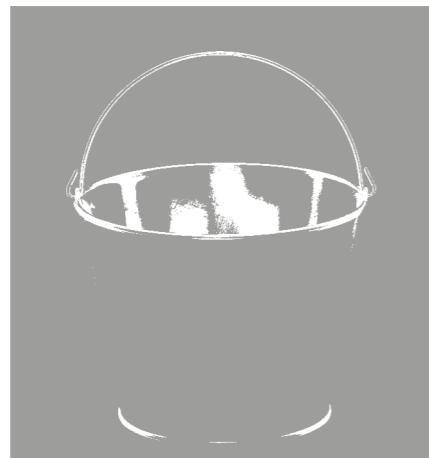

TYPE KART

Topografiske kart er de vanligste kartene. Målestokken ligger ofte mellom 1:10 000 og 1:250 000 og forteller hvor detaljert kartet er. Du regner enkelt ut hvor langt en centimeter på kartet er i virkeligheten ved å fjerne to nuller.

Omregning:

1:20 000: 1 cm = 200m i virkeligheten
1:50 000: 1 cm = 500m i virkeligheten

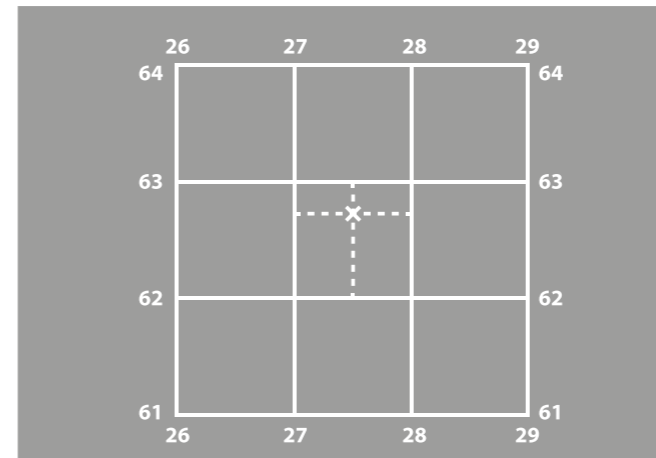
«BØTTEHANKPRINSIPPET»

Marsjvegen blir ikke lengre om man går rundt. Vegen rundt åsen følger kotene, har mindre stigning og god terrengetilpasning. Dette kalles «bøttehankprinsippet». Samle ungene som publikum, og demonstrer at hanken ikke blir lengre om du går rundt åsen, og hanken ligger horisontalt, i forhold til å klatre «rett opp hanken over toppen og ned igjen».

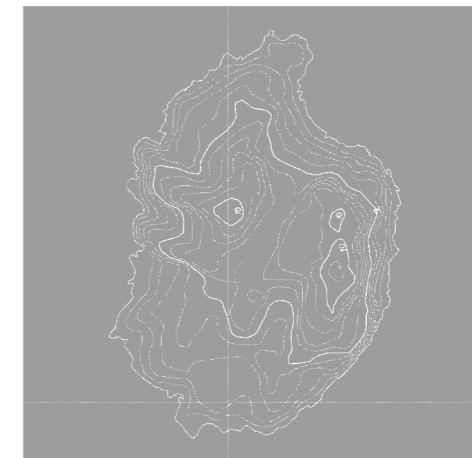
HVOR LANG TID TAR TUREN?

Stabsoffiseren som planlegger ildoverfall, og lagføreren som fører laget på marsj, må vite hvor langt tid marsjen tar. I «vanlig» norsk skogsterreg hold er patruljen en fart på 3,5 km/t, med sekk på ti kilo. Større avdelinger har lavere fart. På vei går du greit i 4 km/t. Disse tidene justeres etter forholdene og oppakning. Er det bratt regner du med et «høydetillegg» på 1 time per 400 høydemeter opp og det halve ned. Lengden i km får vi ved å «trille ut» stitraséen på 1:50 000-kart og legge til 25 %.

INN DØRA - OPP TRAPPA

Alle soldater må kunne gi en seksisifret rutetilvisning. På Forsvarets kart er det kilometerruter, som igjen kan deles inn i ti (hundremeter). Alle fire sider er da på en kilometer (se illustrasjon). De to første sifrene finner du på NORD-SØR-griden: 27, deretter teller du antall hundremeter inn til målet. Her er det 5. «Inn døra» blir da 275. Gjør det samme med «opp trappa» der du treffer ØST-VEST-griden. De to første sifrene blir 62, deretter sju hundremeter opp til målet. Dette gir følgende seksisifrede rutetilvisning: 275 627. Nøyaktig nok til at du kan melde inn hvor dere er.

BEHERSK HØYDENE

Det var meget viktig i gamle dager når man slåss mann mot mann med svartkrutt. Dagens soldater er tryggere lavt i lendet. Det er viktig for lagføreren på flankemarsj hvor mange høydemeter de må klatre. Ekvidistanse angir høydeforskjellen mellom høydekurvene (kotene) og er avhengig av kartets originale målestokk. På Forsvarets kart i 1:50 000, er ekvidistansen 20 meter.

ER ULYKKEN UTE?

Har du gått deg bort finnes det mange tips for å komme til sivilisasjonen igjen. Følg et vassdrag - det ender som regel i fjorden. Følg en skogsvei og gå nedover i lendet - det fører også ofte frem til folk. Dersom du ligger der alene med brukket fot, har major Singstad fra 330 skvadron disse rådene for å bli funnet:

- Si fra hvor du går - dette begrenser søksområdet.
- Avtal når du skal være tilbake.
- Beveg deg mot en åpen topp.

- Ha alltid med kart og kompass.
- Vift med en refleksvest og ta på deg fargerike klær.
- Fyr opp et bål - dette gir varme, og er lett å se med varmesøkende kamera.
- Ha gjerne med GPS, nødpeilesender og ekstra batteri til mobilen (men stol ikke på dette).

«ET BARN ER FORSVUNNET PÅ SKOGSTUR»

Det er høst og sent på ettermiddagen. Tiden er avgjørende. Som soldat i HV har du fått melding om å møte.

TEKST: Rune Haarstad FOTO: Forsvaret

Når alarmen går utpeker lokal redningsentral (LRS) en innsatsleder som leder søket.

– Det første jeg vurderer er om det er en kriminalsak med våpen involvert? Deretter lager jeg en profil av den savnede, forteller politioverbetjent Rune Reinsborg. Han har ledet mange søk.

– Det er spesielt viktig å vurdere helikopter i søket og støtte fra Forsvaret.

Så varsles frivillige redningsressurser som Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Norske Redningshunder.

– Er det behov for støtte fra Heimevernet sjekker jeg med Forsvarets operative hovedkvarter.

– Soldater får som regel med seg en lagleder fra Røde Kors, med erfaring og kompetanse på å lede folk i søk, forteller Marius Rosøy som er operativ leder i Trøndelag Røde Kors Hjelpekorps. Han er i tillegg sambandsoffiser i Hegra og Meråker HV-område. Rosøy legger vekt på motivasjonen til de som er med i søket, mannskap som vil finne noen, er mer effektive enn umotiverte mannskap.

– Dersom et barn er savnet, kan man prøve og sette seg inn i situasjonen til foreldrene, poengterer Rosøy.

DU SETTES INN I SØKET

Etter den akutte førsteinnsatsen vil innsatsleder etablere en kommandoplass (KO). Alle redningsressurser har sin representant i KO, også HV.

– Søksområdet vil bli inndelt i teiger og

fordelt, forteller politioverbetjent Reinsborg.

– Du kan få tildelt områder som det allerede har blitt søkt i. Områder blir gjerne grovsøkt flere ganger før man starter med finsøk. I Norge vil man på taktisk nivå strukturere søket i fem operasjonsperioder etter «nasjonal veileder for redningstjenesten».

• **Hurtigsøk** gjennomføres de første tolv timene. Alle ressurser settes inn fortløpende, etter hvert som de ankommer.

• **Grundigere søk** med store ressurser. De første søkene er gjennomført, og KO etablert. Ofte er man ikke over i en slik fase før etter 12 timer. Her kommer som regel HV inn.

• **Kvalitetssikrer** den innsatsen man har gjort med nye vurderinger, søker områder om igjen, med flere ulike metoder.

• **Redning** og tiltak ved funn av savnede. Både det å ta seg fram til savnede, stabiliserende tiltak og førstehjelp og evakuering.

• **Avslutning** når personer ikke er i fare, savnede er funnet og brakt til sikkert sted eller sykehus, eller at det ikke finnes håp om å finne savnede i live. Oppfølging av mannskaper og evaluering av operasjonen er også viktig.

METODER FOR SØK

Det er mange metoder for hvordan du gjennomfører søk. En mye brukt modell er sykkelhjulmodellen. – Det etableres et

utgangspunkt for søket. Dette er vanligvis siste kjente posisjon. Dette er navet og er et bilde på hva som skal gjøres umiddelbart når man starter en aksjon, forteller Rune Reinsborg fra politiet.

– Har vi god etterretning og et begrenset søksområde, kan det bli aktuelt å starte med finsøk i første fase av en leteaksjon. Etter hvert som mannskaper fra Heimevernet og Røde Kors møter opp vil innsatsleder iverksette grovsøk etter disse søksmetodene:

• **Stisøk:** En liten patrulje (1–2 mannskaper) søker en sti, vei eller annen linjeforfasjon. Den savnede er ofte på eller i umiddelbar nærhet av stien.

• **Søkelinje:** Et lag på fem eller flere søker systematisk gjennom et område med en fast avstand mellom seg. Denne avstanden kan variere, i skogsterreng vil man ofte holde cirka 20 meters avstand.

• **Kompasskursøk:** Mannskapene beveger seg gjennom terrenget på rett akse (kompasskurs). De holder relativt stor avstand, og søket baseres på at savnede selv tar kontakt.

• **Punktsøk:** Dette kan for eksempel være ved en topp, rundt en hytte, ved en orienteringspost eller andre avgrensede områder. Som navnet angir er dette søk knyttet til et spesielt punkt.

• **Sperrepost/observasjonspost:** En til to personer utplasseres på et punkt for å hindre at den savnede tar seg forbi dette punktet. Kan for eksempel være i enden av et dalføre.

SYKKELHJUL

Sykkelhjulmodellen er mye brukt innen søk etter folk. – Det etableres et utgangspunkt for søket. Dette er vanligvis siste kjente posisjon. Dette er navet, og eikene

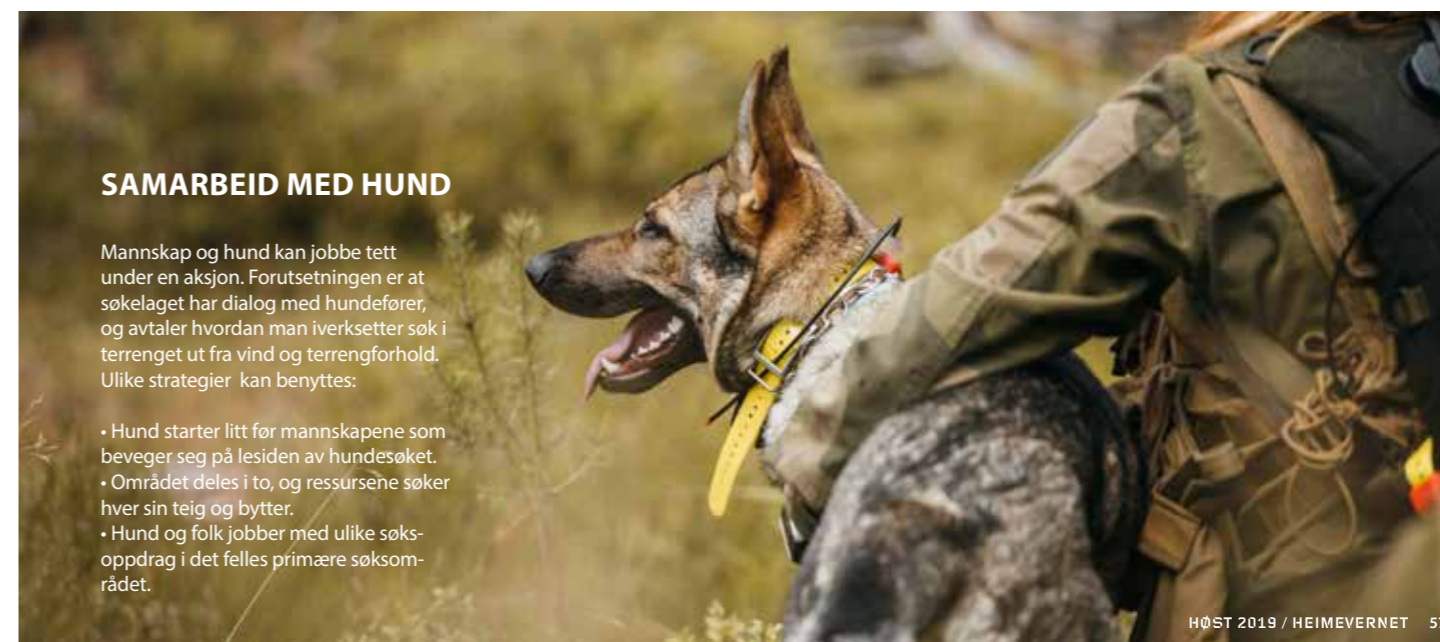
blir da stier, elver og er et godt bilde på hvordan vi analyserer terrenget når man starter en aksjon, forteller Rune Reinsborg fra politiet.

SAMARBEID MED HELIKOPTER

– Mannskaper må ha tydelig uniformering, helst refleksvest slik at helikopter kan skille ressursene på bakken fra savnede, poengterer major Singstad fra 330 skvadron.

Det kreves trening for å operere effektivt under et helikopter som søker, da støy og vind kan være forstyrrende. Varmesøkende kamera kan brukes der man er sikker på at ingen søksmannskaper er.

SAMARBEID MED HUND

Mannskap og hund kan jobbe tett under en aksjon. Forutsetningen er at søkelaget har dialog med hundefører, og avtaler hvordan man iverksetter søk i terrenget ut fra vind og terrengforhold. Ulike strategier kan benyttes:

- Hund starter litt før manskapene som beveger seg på lesiden av hundesøket.
- Området deles i to, og ressursene søker hver sin teig og bytter.
- Hund og folk jobber med ulike søksoppdrag i det felles primære søksområdet.

HVA GJØR SPESIALISTENE?

Spørsmål og svar om OMT (ordning for militært ansatte).

TEKST: Guttorm Bentsdal FOTO: Jostein Hestdal

Hva er bakgrunnen for OMT? Hvorfor ble det innført og hva gjør vi annerledes i dag?

Hovedbegrunnelsen for å innføre OMT var et behov for å styrke den militære fagkompetansen. I det gamle systemet med enhets-offiseren var vi alle litt gode i det meste, både innenfor fag og ledelse. En verden med et komplekst sikkerhetspolitisk bilde og en krevende trussel krever offiserer (OF) som har gode lederegenskaper, erfaring som leder, analytiske evner og taktisk forståelse. Stadig mer komplisert materiell og systemer i Forsvaret krever spesialister (OR) og sivile med dyp faglig kompetanse og erfaring innenfor sine fagfelt. Forsvaret hadde et behov for personell med en langt sterkere spesialisering enn det vi hadde i det gamle systemet. Løsningen på denne utfordringen lå i å innføre ordning for militært tilsatte (OMT), der vi gjennom utdanning, trening og øving spesialiserte både offiserer og spesialister. Det gir styrket militær fagkompetanse og økt erfaringsnivå i strukturen. Gjennom spesialiseringen ligger det også en målsetting om å øke rekrutteringen til Forsvaret. I det gamle systemet var det i hovedsak bare en vei til yrkestilsetning. Den gikk gjennom krigsskolene. I dag er det langt flere veier fram til yrkestilsetning, også for de som gjennom hele karrieren jobber med fag eller på et lavere nivå i strukturen.

Hvordan er kursrekka?

I Heimevernet har vi revidert kursrekka slik at den er tilpasset OMT. Alle som har gjennomført førstegangstjeneste eller tilsvarende er kvalifisert for videre utdanning gjennom kursrekken.

Både offisers- og befalskandidater gjennomfører grunnleggende og videregående lagførerkurs. Deretter er det rene offiserskurs og befal/spesialistkurs. På befalssiden har vi egne kurs for tropps- og områdesersjanter. Videre har vi egne kurs for fagbefal som skal bli eksempelvis personell- eller administrasjonsbefal.

Hvordan er fremgangsmåten når man skal sende mannskapet på nivådannende kurs?

Grunnlaget for påmelding til kurs er befals- og aspirantplaner utarbeidet ved det enkelte HV-område eller innsatsstyrke. Her vil det gjøres en vurdering av hvem som er egnede lederemner for fremtiden. Det vil videre gjøres en vurdering av hvem som passer som offiser og hvem som passer som befal/spesialist. Befalsplanene sendes inn til de respektive distriktene som utarbeider et samlet behov for utdanning i eget distrikt. Disse oversendes Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) og danner grunnlaget for kursplanen påfølgende år. Når kursplanen er satt opp, melder hvert enkelt distrikt på elever med utgangspunkt i befalsplanene fra den enkelte underavdeling.

Forklar hvorfor områdesersjanten er den eneste nytilførte stillingen i HV?

Styrkestrukturen til HV er justert i henhold til OMT. Det betyr at vi har soldater, spesialister/befal og offiserer i strukturen. Om-

rådestaben ledes som før av områdesjefen. Det nye er at sjefen nå har et commandteam bestående av sjef, sjefssersjant (SJS) og NK. SJS i områdestaben er en nytilført stilling som vi ikke hadde tidligere.

Troppene ledes av troppssjefen. NK tropp er fjernet fra strukturen og gjort om til troppssersjant. Det betyr at troppssjefen også har et commandteam bestående av seg selv og troppssersjanten. Troppssersjant er en ny funksjon i strukturen. Det er en annen rolle en NK tropp, men noen av arbeidsoppgavene fra tidligere NK tropp er overført til troppssersjant.

Hva er gjøremålene til en troppssjef og en troppssersjant?

TROPPSSJEF

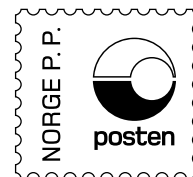
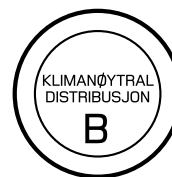
- Er troppens leder
- Utvikler og gir ordre
- Utvikler planer, herunder treningsplaner sammen med troppssersjant
- Prioriterer oppgaver og stiller krav
- Er ansvarlig for troppens operative status
- Gjennomfører risikovurderinger og iverksetter reduserende tiltak ved behov
- Overordnet ansvarlig for operativ sikkerhet i troppen
- Hovedansvarlig for troppens materiell og personell

TROPPSSERSJANT

- Leder troppens klar til strid-prosedyre og har kontroll på troppens faktiske personell, materiell- og forsyningsstatus
- Ansvarlig for at vedlikeholds- og beredskapsmessige tiltak gjennomføres
- Sørger for at troppen følger pålagte bestemmelser for antrekk og utrustning
- Støtter troppssjefen både i forberedelsesfasen og i utførelsen av oppdrag
- Har et hovedansvar for trening og utdanning i troppen. Ut fra føringer og ordre fra troppssjef skal han sørge for at avdelingen har tilstrekkelig kompetanse og erfaring til å utføre troppens oppdrag.
- Ansvarlig for å utvikle og veilede lagførere og spesialister i troppen
- Forvalter troppens materiell på vegne av troppssjefen
- Ansvarlig for oppfølging av disiplin og holdninger

Hvilke egenskaper bør en troppssersjant ha?

Troppssersjanten bør være praktisk anlagt og ha god faglig kompetanse innenfor de viktigste fagområdene i troppen. Videre bør vedkommende like å jobbe med mennesker og ha gode pedagogiske egenskaper. Som leder bør troppssersjanten ha gode evner til å få omsatt planer og ordre til praktisk handling. Det krever handlekraft og høy integritet i avdelingen. En troppssersjant bør ha høy ansvarsfølelse, da hun eller han har det praktiske ansvaret for å forvalte troppens materiell og følge opp mannskapene. Mot er også en viktig egenskap. Mot til å stå fram, til å stå imot og til å gjennomføre.

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

**MOT TIL Å
FORSVARE LANDET,**

**MEN OGSÅ MOT TIL Å
FORSVARE EN MEDSOLDAT.**

**FORSVARET HAR NULLTOLERANSE FOR
TRAKASSERING OG UPASSENDE OPPFØRSEL.**

Vi er satt til å forsvare grensene våre, da må vi også kunne forsvare våre medsoldaters og kollegaers grenser. Vi har et felles ansvar for å bidra til en god kultur, ved å vise respekt og ta ansvar for hverandre. Hver eneste dag.

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.